

מעמקים

מעובד מתוך שיעורי הרב יצחק שפירא

ראש ישיבת 'עוד יוסף חי'

בס"ד | פרשת דברים | תשפ"ה | גיליון 58

התלהבות
חיצונית בעבודת
ה' – זה טוב או
לא?

שו"ת בעבודת
ה'

עמוד 43

על מה בוכים בתקון
חצות? וכיצד אפילו
עבודה מתוך חיבור לכלל
יכולה להוציא אותי
מהכלל?

ענין קדושת כתר בשבת

עמוד 9

איך מגיעים
לשלוש עולמי?

להתפשט על
העולם כולו

עמוד 3

הקדמת המערכת

שבת שלום לקוראי מעמקים היקרים! לפניכם עלון חדש מלא בתוכן חסידי – מאמרי 'השכלה' ו'עבודה', והתבוננויות מרתקות.

נפתח, כדרכנו, במאמר על פרשת השבוע – פרשת דברים, להתפשט על העולם כולו. על ההבדל בין ההתמודדות עם שבעה עממים (כנגד שבע מידות הלב) לבין ההתמודדות עם שלוש הארצות הקיני הקניזי והקדמוני (כנגד המוחין). ועל מהי ההשלכה של הדברים על ההנהגה בתקופה שלנו.

לאחר מכן נעבור למאמר קצר, שיר ה' על אדמת נכר, העוסק במזמור התהלים "על נהרות בבל". על ההבדל בין "שיר ציון" לבין "שיר ה'", ועל ההבדל בין תרבות שמתיימרת לפאר את האנושות לבין תרבות שרוצה לבטא את הנוכחות של ה'.

מכאן אנו עוברים למאמר המרכזי, הקב"ה מקנא בנו? טעימות מכוונות התפילין. מאמר יסודי, שכולל בתוכו שלושה שיעורים שהועברו לאחרונה, ומומלץ ללמוד אותו בנחת וביישוב הדעת.

ולבסוף, שו"ת יסודי ומרתק בעבודת ה' – האם 'משתוקק' זו מילת גנאי? על מקומה של ההתלהבות וההשתוקקות בעבודת ה'.

שימו לב: עלון מעמקים יוצא כעת ליבין הזמנים, כדי לחזור ביתר שאת ויתר עז לקראת חודש אלול הבא עלינו לטובה. לשם כך הכנו לכם השבוע עלון מורחב ומלא בתוכן, שתוכלו לעיין בו למשך כל התקופה.

שבת שלום ומבורך, המערכת

לשאלות, הערות, ולקבלת העלון

shiurimshapira@gmail.com

או בטלפון 0537246111 – יוסף חיים

לשמיעת השיעורים בקול הלשון 0733718149

להתפשט על העולם כולו

מדוע נירש את ארצות הקיני הקניזי והקדמוני רק לעתיד לבוא? מה הקשר למלחמה המתרחשת בארצנו¹, וכיצד עלינו לחתור לשלום גלובלי?

פרשתנו פרשת דברים עוסקת ברובה בכיבוש ארץ ישראל. החל מהתוכחה על חטא המרגלים וחטא המעפילים, וכלה בכיבוש ממלכת סיחון מלך האמורי ועוג מלך הבשן, בהם התיישבו שבטי ראובן גד וחצי המנשה.

לפני שמשה מספר לנו על כיבוש ארץ סיחון ועוג, התורה מספרת לנו על המעבר של בני ישראל ליד ארץ אדום, ארץ מואב וארץ בני עמון:

"ואת העם צו לאמר אתם עברים בגבול אחיכם בני עשו הישבים בשעיר וייראו מכם ונשמרתם מאוד. אל תתגרו בם כי לא אתן לכם מארצם עד מדרך כף רגל כי ירשה לעשו נתתי את הר שעיר... ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה כי לא אתן לך מארצו ירשה כי לבני לוט נתתי את ער ירשה... וקרבת מול בני עמון אל תצרם ואל תתגר בם כי לא אתן מארץ בני עמון לך ירשה כי לבני לוט נתתי ירשה".

משה אומר לעם ישראל שהם עוברים ליד עמים אלו, אך הם מצווים שלא לפתוח איתם במלחמה.

קיני קניזי וקדמוני

בברית בין הבתרים כאשר ה' מבטיח לאברהם אבינו את ארץ ישראל, הוא מונה לו את הארצות אותם זרעו יירש כאשר ה' יתן לו את הארץ:

¹ נכתב בתשפ"ד.

ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת.. את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני. ואת החתי ואת הפרזי ואת הרפאים. ואת האמורי ואת הכנעני ואת הגרגשי ואת היבوسی.

את העמים חתי, פרזי, אמורי, כנעני, גרגשי ויבوسی, אנו מכירים משבעת העממים הכתובים פעמים רבות בתורה בתור יושבי ארץ ישראל. את הרפאים אנו פוגשים בפרשתנו, לאחר כיבוש סיחון ועוג, התורה אומרת 'ההוא יקרא ארץ רפאים'. רש"י על פסוק זה כותב, 'היא אותה שנתתי לאברהם'.

נשאר לנו לברר מהם ארצות הקיני הקניזי והקדמוני, עליהם אומר רש"י בבראשית:

"את הקיני" – (ב"ר) עשר אומות יש כאן ולא נתן להם אלא שבעה גוים, והשלשה אדום ומואב ועמון והם קיני קניזי וקדמוני עתידים להיות ירושה לעתיד שנאמר אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם (ישעיהו יא).

כעת אנו רואים שפרשתנו עוסקת בעשר האומות המובטחות לאברהם אבינו, אך אנו מצווים לשמור את הקיני הקניזי והקדמוני לעתיד לבוא...

כמו כן כותב הרמב"ם בקשר לערי המקלט אותם נצטרך להוסיף כאשר ה' ירחיב את גבולנו, שארצות אלו שמורות לנו לעתיד לבוא (רוצח ח' ד') :

בימי המלך המשיח מוסיפין שלש אחרות על אלו השש. שנאמר ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה. והיכן מוסיפין אותן בערי הקיני והקניזי והקדמוני שנכרת לאברהם אבינו ברית עליהן ועדיין לא נכבשו ועליהן נאמר בתורה ואם ירחיב ה' אלהיך את גבולך.

לברר את הרע

בעצם יש כאן חלוקה בין שבעת העממים בהם אנו מצווים להילחם עד חורמה מיד עם כניסתנו לארץ, לבין שלושת העמים אותם נירש בימי מלך המשיח.

בארץ שבע עממים אנו מצווים לשרש אחר עבודה זרה, ולהוריש את הגויים יושבי הארץ. כפי שנכתב במאמר לפרשת מטות-מסעי², אנו מורשים את הגויים כדי ליצור מקום המיועד לעבודת ה' בלבד – עם ישראל בארץ ישראל עובדים את ה' אלוקי ישראל. בארץ שבעת העממים יש הבדל חד וברור בין היהודים לבין הגויים, כאן גרים היהודים העובדים את ה'. ממילא כאשר ישנה הבדלה בנינו לבינם, באופן טבעי הכיבוש והירושה באים בדרך של מלחמה. אנו באים ודורשים מהם לעזוב את הארץ כי היא מיועדת אך ורק לעבודת ה', הם מצידם אינם רוצים ללכת, ועלינו להורישם כדי לנקות את בית ה'.

ארץ שבעת העממים מקבילה לשבעת מידות הלב, בהם אנו חשים את הטוב ואת הרע מעורבים. כאשר האדם שם לב למה שמתרחש בתוך לבו, הוא יכול לחוש כיצד הוא נמשך לפעמים לטוב ולפעמים לרע. כמו כן גם במלחמה על ארץ שבעת העממים, עלינו לברר את הטוב מהרע ולהפוך את הארץ כולה למקום של השראת שכינה. כפי שנכתב, באופן טבעי ברור זה מתרחש בדרך של מלחמה.

מלחמה של העתיד לבוא

לאחר שעם ישראל בנה את ארץ ישראל כמקום בו עובדים את ה' אלוקי ישראל, גם הקשר עם הגוים משתנה. כאשר עם ישראל נכנס לארץ מתעוררת השאלה כיצד הוא יתייחס לגויים; אם הוא ישאיר אותם בארץ ולא יהפוך את הארץ למקום בו עובדים את ה', ההבדל בין הגויים ליהודים מטשטש וממילא אנו הופכים להיות עם ככל הגויים. אך אם עם ישראל יוריש את הגויים ויהפוך את הארץ למקום בו עובדים את ה', ההבדל בין היהודים לגויים מתחדד. עם ישראל מקיים את ייעודו כעם ה', והגויים מסתכלים עליו בהתפעלות. כעת כאשר עם ישראל יגש שוב לקשר עם הגויים, הוא יהפוך להיות אור לגויים במקום שיהיה ככל הגויים.

כאשר אומות העולם יראו כיצד ה' שוכן בתוך עם ישראל היושב בארצו, גם הם ירצו לחסות תחת כנפי השכינה. וכמו שכתוב בספר ישעיהו:

² נדפס בגליון הקודם.

"והיה באחרית הימים, נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים, ונשא מגבעות, ונהרו אליו כל הגוים. והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב וירנו מדרכיו ונלכה בארחתיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם. ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה".

כלומר כאשר בית ה' ישב על מכונו, הגויים יתפעלו כל כך מהשראת השכינה, כך שהם יבואו לחסות תחת כנפיו. כאשר הגויים יבואו ללמוד את דרכי ה', התוצאה הישירה תהיה שלא ישא עוד גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה. הדרך היחידה להגיע לשלום גלובלי, היא לימוד דרכי ה' לגויים.

שלושת הארצות – הגדלת השפעתו של עם ישראל

לאחר שהגויים יתפעלו כל כך מהשראת השכינה שיש בישראל, הם ירצו להרחיב את השפעת העם הנבחר על העולם כולו. כביטוי לחיזוק השפעתו, יתנו הגויים לעם ישראל את ארצות הקיני והקניזי והקדמוני. ארצות אלו מקבילות למוחין שיש באדם, מהם נובעת חכמת התורה. הגוים כל כך יאהבו את החכמה שיש אצל עם ישראל, חכמה הנובעת מהשראת השכינה, כך שהם ירצו שהיא תתפשט על כל הגוים.

כאשר עם ישראל רוצה לעבור דרך ארצות הקיני והקניזי והקדמוני לארץ ישראל, העמים היושבים בהם לא מסכימים ולמרבה הפלא עם ישראל אינו נלחם בהם. מכאן אנו יכולים ללמוד שמקומות אלו מיועדים לבטא שלום ולא מלחמה, ארצות אלו יינתנו לנו בהסכמת הגויים, כדי לחזק את אחיזתנו ולהאדיר את הנהגת ה' בעולם.

גם כיום עיקר המלחמה מול הגויים, צריכה להיות על כך שעם ישראל צריך לקבוע את המוסר העולמי על פי מוסר התורה. לא האום ולא כל מיני גופים אחרים יקבעו מהו המוסר, גופים אלו מעוותים את המוסר האנושי, מצדיקים את הרשעים ומגדילים את הרוע בעולם.

שנזכה שיתקיים בנו הפסוק 'לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה'.

שיר ה' על אדמת נכר

כתוב "על נהרות בבל, שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון", באופן פשוט המילה 'ציון' היא קשורה לזה שירושלים היא נמצאת על הגבול של המדבר, מלשון "בארץ ציה ועיף בלי מים" (יש 'ציון' מלשון סימן, ויש 'ציון' מלשון צמאון)³. אז כשגלינו לבבל "על ערבים בתוכה תלינו כנרותינו", כלומר כבר לא היה לנו כל כך מה לעשות עם כלי השיר. "כי שם שאלנו שובנו דברי שיר, ותוללינו שמחה", אמרו לנו "שירו לנו משיר ציון" אבל "איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר".

אז מה הגוים רוצים, ומה אנחנו אומרים להם בעצם? הם לקחו אותנו מירושלים כשהיא הייתה בתפארתה, והם רוצים שאנחנו נהיה חלק מהתרבות שלהם, חלק מההצלחה שלהם, לכן הם אומרים לנו לשיר. הם רוצים שמה שהיה לנו בירושלים נעשה אצלם, והם יוכלו להתפאר במה שאנחנו מתפארים בו, כך שמה שאנחנו מתפארים בו יוכל להיות חלק מהם.

בהתחלה הם שואלים ממנו רק "דברי שיר" ו"שמחה", הם אומרים לנו "בואו תשמחו, מה אתם בוכים?". אחר כך הם אומרים "שירו לנו משיר ציון", "שיר ציון" יכול להיות גם שיר של געגועים וצימאון, אנחנו אומרים "לא", למה? כי אנחנו רוצים להגיד שאצלינו השיר הוא "שיר ה'" ואצלם השיר הוא לא "שיר ה'", "איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר".

אז בעצם מה קורה פה? אנחנו שרים – לא משנה אם זה שיר שמחה, או שיר געגועים – מבחינתם זה 'שיא התרבות האנושית', דיברנו על זה שבבל זה פאר התרבות האנושית, בפרט הנגינה שם היתה משהו מאוד חשוב (כמו שרואים בדניאל שהנגינה והשירה היתה משהו מאוד חשוב אצל נבוכנאצר), אז הם רוצים שהשיר יהיה חלק מהתרבות האנושית. ואנחנו אומרים: לא, השיר זה "שיר ה'", זה מה שאנחנו רוצים.

מה הכוונה שזה שיר ה'? הכוונה שהשיר הוא לא בא סתם להביע אותנו אלא הוא מביע את הנוכחות של ה' שבתוכינו. כלומר כשאני שר אני בעצם מרגיש שיש

³ וראה על כך באריכות בגליון אחרי מות קדושים תשפ"ה.

נוכחות של ה' ואני רוצה לתת לזה ביטוי. אז זה בדיוק הפוך ממה שהם רוצים, הם רוצים שזה יביע את הגודל והפאר של התרבות האנושית. אצל נבוכדנאצר, אפילו לשבח את ה' זה 'שיא התרבות האנושית', זה להביע כמה התרבות האנושית יכולה להכיר בגדולתו, עד כדי כך שהוא משבח כמעט יותר מדוד המלך, עד שהמלאך בא וסטר לו (סנהדרין צב:), זאת אומרת שהוא משבח מאוד מאוד יפה, אבל כל מה שהוא משבח זה חלק מהגדלות שלו. בכוונות של הקדיש כתוב שזה מה שקורה, שכשאנחנו מהללים את ה', אנחנו מתרוממים, אז הוא בעיקר רצה את ההתרוממות האנושית מזה שהיא משבחת את ה'. חלק מהגדלות של האדם זה מה שהוא יכול להכיר בה', לשבח את ה'.

אנחנו זוכרים בציון שזה שיר ה', והם חושבים שזה שיא התרבות האנושית. אחרי זה אנחנו אומרים "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני", כלומר שאנחנו לא יכולים בעצם לנגן ב כינור, אם אנגן ב כינור – אז בעצם "תשכח ימיני", ואם אני אשיר – אז "תדבק לשוני לחכי", אני לא רוצה שאני אוכל לנגן ואני לא רוצה שאני אוכל לשיר, לכן "על ערבים בתוכה תלינו כנרותינו", אם ננגן על אדמת נכר אז בעצם אנחנו שוכחים את ירושלים, כאילו אנחנו מסתדרים, הנגון והשיר בעצמם הם שכחת ירושלים.

ירושלים זה "יראה שלימה"⁴. בציון אני מרגיש בעיקר את המציאות שלי, את הצמא שלי; בירושלים אני מרגיש בעיקר את היראה – את הנוכחות של ה'. לכן זה עובר מ"שיר ציון" ל"ירושלים", אם אני רק אזכור את הנוכחות שלי יש בתוך השיר – אז זה לא טוב, זה נקרא שאני שוכח את ירושלים, שזה הנוכחות של ה'.

בעזרת ה' שנרגיש שכל פעם שאני שר זה לא השיר של ה', אלא זה השיר שמביע אותי במקום את ה', שיהיה לי קצת קשה עם זה, "תשכח ימיני" ו"תדבק לשוני לחכי", שיהיה לי קשה לשיר כשאני ארגיש פתאום שהשיר מביע את הגדלות שלי במקום להביע את הנוכחות של ה'.

⁴ וראה באריכות בשיעור על תיקון חצות, התפרסם בגליון מעמקים פרשת ואתחנן התשפ"ד.

הקב"ה מקנא בנו?! טעימות מכוונות התפילין

המאמר שלפניכם הוא ארוך משום שהוא מורכב משלשה שיעורים שהרב מסר (בתאריכים י', י"ז, ו-כ"ד תמוז, השנה) על 'טעימה' אחת מכוונות התפילין (קטע מתוך דרוש ה' מדרושי התפילין בשער הכוונות).

על אף האריכות שלו אנחנו מאוד ממליצים לקחת את הזמן וללמוד אותו בנחת ובעיון, זהו שיעור יסודי מאוד בעבודת ה', ובהבנה של עניין הכוונות בכתבי האר"י.

(בהזדמנות נציין, שב"ה הוצאנו לאור מחדש את החוברת החשובה "האר"י החי"י" שבמאמר השני שלה מוסבר הרבה על הבנת המושג "כוונות", אך שם הוסבר נקודות אחרות לגמרי ממה שהוסבר כאן, ו"אחוז בזה, וגם מזה אל תנח ידך").

מכיוון שאנחנו עומדים כעת בימי "בין המיצרים" נציין, כפי שכבר ציין הרב בשיעור, שהאמור כאן מאוד מאוד נוגע לעבודה של תיקון חצות.

עניין הלילה, השינה והסתלקות המוחין

ועתה צריך שנבאר ענין הרשימו הזה שמסתלק בלילה, ובו נבאר ג"כ פסוק שימננו כחותם על לבך כו' אשר בספר הזוהר והתיקון ביארוהו על תפילין של יד.

הסדר הוא שבזמן שהאדם מתפלל יש מוחין, ואחרי התפילה המוחין מסתלקים ונשאר רשימו במשך כל היום (הרושם מהתפילה נשאר במשך כל היום), ובלילה גם הרשימו מסתלק, לא נשאר מהתפילה אפי' רשימו. עכשיו הוא הולך לדבר פה על מה שבלילה גם הרשימו מסתלק, הוא הולך להגיד מה בכל זאת כן נשאר קצת. אך לפני שנמשיך בדבריו, נסביר קצת מה הכוונה 'לילה' באופן פשוט.

כדי שיהיה לנו קצת איזה חוש (או 'אותיות' שאנחנו משתמשים בהם) בשביל להבין מה זה לילה, מה קורה בלילה, מה הכוונה שהרשימו מסתלק:

לילה זה זמן של חושך, זה כמו זמן של שינה. בזמן השינה המוחין מסתלקים למעלה, האדם כבר לא עירני והוא כבר לא כ"כ מודע למה שעובר עליו. אמנם עדיין יש לו חלומות, אך הכל עובד אוטומטית, הוא כבר לא פיקח, אין לו מודעות.

מה הכוונה כשאומרים את זה אצל הקב"ה? בהרבה מאמרי חסידות מוסבר⁵ שהכוונה שהוא כמו אחד שעושה דברים לגמרי מתוך הרגל, בלי מודעות, בלי להיות עירני למה שקורה במציאות, הוא עובד על 'אוטומט', בלי תשומת לב. ככה כאילו ההנהגה של ה' את העולם בלילה, בהסתלקות המוחין, כאילו הכל עובד אוטומטית, בלי שהוא מודע למה שקורה, מה שיש יש וזהו.⁶

נגיד את זה יותר טוב: אם נניח אני נמצא באיזשהו מקום, ואף אחד מכל האנשים שנמצאים שם לא מדבר איתי, כולם 'שנים' – אז אני יושב שם ביני לבין עצמי; אך אם משהו פתאום פונה אליי – אז אני כאילו מתייחס בחזרה, נהייה כאן תשומת לב ואני נכנס עם המודעות שלי לתוך הסיטואציה – זה נקרא שיש מוחין. זה נקרא תפילה, בתפילה (אם אני חושב ומכוון למה שאני מתפלל) אני פונה לקב"ה, אז הקב"ה ממילא מגיב. אחרי התפלה כבר אין מוחין, אין ממש מפגש אבל עדיין נשאר רושם מהמפגש ואני מעכל אותו. ואח"כ בלילה זה זמן שאני כאילו חזרתי לזה שאני חי בלי לשים לב אליו, והוא בלי לשים לב אלי, וככה זה כאילו בלי קשר בינינו.⁷

יודע שאני צריך לעשות את זה, אז אני אומר את כל המילים, אך זה 'נאמר' בדרך ממילא, זה קורה לבד, אז אני כאילו כמו ישן. (יש שיר כזה [נגון קט, בספר הנגונים]: כשאנחנו ישנים זה 'נישן' (כלומר זה עובד, זה הולך לנו, זה 'נישן' לנו), כשאנחנו אוכלים זה 'נאכל', אך כשאנחנו מתפללים זה לא מתפלל [הערת הכותב: עסן עסט זיך שלאפן שלאפט זיך, וואס זאל מען טאן, אז עס דאווענט זיך נישט], כאן אומרים בסגנון שונה קצת).

⁷ בהמשך הדברים נסביר באופן יותר עמוק מה קורה בלילה.

⁵ המאמר הכי מפורסם שזה מוסבר בו זה במאמר שנהגים לחזור בבר מצווה 'איתא במדרש תילים', וראה בחוברת ביאורים על כך בעמוד 7-8.

⁶ עברינו הדוגמא הכי פשוטה לכך היא כמו שאנחנו נראים כשאנחנו מתפללים. אמנם זה הפוך ממה שכתוב פה על תפלה (שהרי כאן האר"י אומר שתפלה זה זמן של מוחין ולא של שינה) אבל זה המצב שלנו, אחד הדברים שאנחנו הכי עושים בצורה אוטומטית זה דווקא התפילה, כי זה לא כל כך מעניין אותנו, הקב"ה הוא לא כל כך מוחשי לנו, אני

והוא, דע כי יש חילוק בין ז"א לנוקבא, כי הרשימו דז"א מסתלק ועולה על ראשו, אבל רשימו דמוחין דנוקבא נשאר תוך ז"א ממש תוך החזה שלו אשר שם נתון לב ז"א ומשם יוצאת הארה אל הנוקבא, וכבר ידעת כי כל הארות שמאיר ז"א אל נוקבא כולם הם עד"ז⁸, ונמצא כפי זה כי נוקבא לא הפסידה כמוהו.

וזהו ענין הפסוק "שימני כחותם" כו', והוא לשון שאלת הנקב' אליו שישמנה כחותם כו'. פי' כי אלו המוחין הנכנסין תוך רישא דז"א הם מוחין עיקריים, לפי שהם בחי' המוחין עצמן הנכנסין בו עם בחי' נה"י דאימא עצמה כנודע; אבל מוחין דרישא דנוקבא הם נקראים חותם בלבד כי אינם רק הארת חותם הנחתם בה מן המוחין דרישא דז"א, שהם מוחין עיקריים כנו'. והנה נודע כי ביום יש קירוב לז"א עם נוקב' לפי שיש בהם בחי' מוחין, אבל בלילה שהמוחין מסתלקים לגמרי שאף הרשימו מסתלק, אז הוא זמן פירוד בין ז"א לנוקביה לפי שהבחי' שהיתה מקשרת אותם היו המוחין הנמשכין ונתנים ממנו אליה ועתה בהסתלקותם יש פירוד ביניהם. ואז היא שואלת אליו ואומרת לו "שימני כחותם" כו', ופי' אע"פ שעתה הארתך מסתלקת ממני עשה באופן שאותו החותם שלי שהו' הרשימו של המוחין שלי הנשאר בי ביום ועתה גם הוא מסתלק – עשה באופן שתשים זה החותם והרשימו שלי על לבך וישאר שם במקום החזה כנ"ל ולא יסתלק לגמרי אל המקום אשר באו משם כאשר עשו המוחין שלך שנסתלקו לגמרי אמנם ישארו על לבך כנו', וטעם הדבר הוא מפני רוב האהבה שיש לי עמך. וזמ"ש "כי עזה כמות אהבה" ואיני יכולה להתפרד ממך לגמרי, ולכן בהשאר אותו הרשימו שלי על לבך אז תוכל להמשיך לי הארה משם, משא"כ אם נסתלק יותר למעלה.

הקב"ה, השכינה ואנחנו⁹

נתחיל מאיזה משהו מאד מאד כללי (שהוא גם ממש חשוב כדי להסביר מה זה 'כוונה'). התיאור פה הוא שכשהאדם מתפלל, אז בעצם יש מוחין. יש כאן את המוחין של האדם עצמו (הוא מתפלל), אבל בעצם באותו זמן שהוא מתפלל, יש גם

⁹ להרחבה בכל המבואר כאן (מזווית שונה) ראה ב'נהלך ברגש' עמ' 453 בהערה 23. ובמאמר 'תפלתו של אבא' בספר 'איש של כיסופים'.

⁸ [הערת המערכת: כלומר כולם על דרך זה שהז"א מאיר לנוק' דרך החזה, ומזה היא נבנית (כמבואר בע"ח של"א פ"ה)]

מוחין דז"א ומוחין דנוקבא, והז"א והנוקבא הם ביחד, ובעצם גם האדם המתפלל הוא ביחד איתם.

כשאדם מכוון אז השאלה איפה הוא נמצא ומה זה אומר בכלל כוונות. מה היחס בין מה שהוא מכוון אליו לבין המחשבות שלו שבהם הוא נמצא, איפה זה עומד. האדם מתקדם בתפילה או בעשיה של המצוות פה למטה, ואז אומרים לו שלמעלה קורה משהו, מה היחס בין מה שקורה אצלו לבין מה שקורה למעלה. למה זה מורכב? כי יש פה משהו מפתיע, שאני מכוון אז אני זה אני, אך הקב"ה שאני עכשיו מכוון אליו זה כביכול מפוצל למלא מלא פרצופים, יוצא שיש אחד שזה אני וכביכול יש ריבוי במה שאני מכוון אליו, צריך להבין את המערכת יחסים הזאת, מה קורה שם. איפה אני נמצא פה, האם אני מכוון שאני זה אני, או שאני ז"א או שאני נוק' דז"א.

אם ננסה להבין מה קורה פה בעצם, נשים לב שיש הבדל בין הנוקבא לבין ז"א. ז"א אמנם מתייחס אלינו, ממש מתייחס אלינו, אבל הוא לא מזוהה איתנו. אך על הנוקבא כתוב (מכילתא שמות יב, מ. וראה מגילה כט.) "גלו לאדום - שכינה עמהם", הנוקבא היא מה שהקב"ה ממש נמצא איתנו, אפילו כשאנחנו במקום לא טוב – גם הוא נמצא שם. מה הכוונה "הוא"? "הוא" זה השכינה, היא יורדת ללמטה. זה נקרא "גלות השכינה", לא אומרים "גלות הקב"ה", אלא רק "גלות השכינה".

כשאני קורא שיר השירים אני רואה שיש את הרעייה (כנסת ישראל) ויש את הדוד (הקב"ה) – אני מסתכל על זה כאילו בתור שניים¹⁰. מצד שני סתם כשאני אומר "שכינה", לדוגמא "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", אז מי שב? מיד אחרי זה אנחנו אומרים "המחזיר שכינתו לציון", אז שם רואים שאין חילוק בין ז"א לנוקבא, הם כאילו אחד. אם הם חוזרים לציון – זה אומר שה' חוזר לציון. נכון שהשכינה היא זאתי ששוכנת בתוכינו, אבל הקב"ה נמצא איתה, ביחד.

אותנו שמתייחסים אליו, זה נקרא "אמא" ביחס לקוב"ה ושכינתיה.

¹⁰ מה שה' רוצה שיהיה קשר בינינו, הוא רוצה שיהיה גם קב"ה שמתייחס אלינו וגם

נראה עכשיו איך זה מדויק בתניא, משהו מאוד מיוחד, זה המקום הכי בולט איך אדה"ז הבין את המושג "כוונה", מה זה נקרא "לכוון", בפרק מ"א (בעמוד 114):

השכינה מזוהה איתנו

"אך אמנם אמרו רז"ל: לעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל [מה זה להוציא עצמו מן הכלל? נקרא לזה "עבודת ה' פרטית", שאני נתון רק בעצמי, מעניין אותי רק העבודת ה' שלי, דואג רק לעצמי ולא אכפת לי מאחרים]. לכן יתבונן [המילה "יתבונן" מאוד חשובה פה, כמו שאמרנו, זה מילה שלא מופיעה במקומות אחרים, רק פה] ליחד ולדבקה בו יתברך מקור נפשו האלהית, ומקור נפשות כל ישראל, [מהו המקור הזה?] שהוא רוח פיו יתברך, הנקראת בשם שכינה [עכשיו נשים לב, לאט לאט, רק מה הכוונה שהוא קורא לזה שכינה: על שם ששוכנת ומתלבשת תוך כל עלמין להחיותן ולקיימן, והיא היא המשפעת בו כח הדבור הזה שמדבר בדברי תורה, או כח המעשה הזה לעשות מצוה זו. ויחוד זה [מה זה הייחוד הזה? מי מתייחדים פה? הוא אומר לאדם שלא יוציא את עצמו מן הכלל אלא שיהיה ייחוד, "לכן יתבונן ליחד ולדבקה בו ית" גם את עצמו וגם את כל ישראל, וגם את המקור של כל ישראל – שזה השכינה, עם הקב"ה] הוא על ידי המשכת אור אין סוף ברוך הוא למטה על ידי עסק התורה והמצוות שהוא מלבש בהן. ויתבונן [שוב המילה "יתבונן"] להמשיך אורו יתברך על מקור נפשו ונפשות כל ישראל ליחדן, וכמו שיתבאר לקמן פרוש יחוד זה באריכות, עין שם. וזהו פרוש "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם כל ישראל" [כלומר עכשיו אני לא רוצה להוציא את עצמי מן הכלל, אני לא חושב רק על עצמי אלא על כלל ישראל, שהוא כולו מאוחד עם ה']. ואף שלהיות כונה זו אמתית בלבן, שיהיה לבן חפץ באמת יחוד העליון הזה, צריך להיות בלבן אהבה רבה לה' לבדו, לעשות נחת רוח לפניו לבד, ולא לרוות נפשו הצמאה לה', אלא כברא דאשתדל בתר אביו ואמיה [אביו ואמו זה הקב"ה והשכינה, והוא משתדל לעשות ביניהם יחוד], דרחים לון יתיר מוגרמיה ונפשיה כו' [כמו"ש לעיל בשם הרעיא מהימנא]."

יש שתי אפשרויות, יש אפשרות שאדם מוציא את עצמו מן הכלל, ואז מה הוא עושה בעצם? בהגדה של פסח אומרים את זה על הבן הרשע "לפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר", שהוא רשע לגמרי, אבל פה הוא לא רשע, הוא צדיק, הוא מתפלל, הוא עושה דברים טובים, אבל הוא עושה את זה בשביל מה? בשביל "לרוות נפשו הצמאה לה", כאילו בשביל הצורך הנפשי שלו, בשביל זה הוא עושה

את זה – זה נקרא שהוא מוציא את עצמו מן הכלל. יש אפשרות שהוא עושה את זה "כברא דאשתדל בתר אבוי ואמיה" – זה נקרא שהוא עושה את זה "לשם יחוד קב"ה ושכינתיה".

נשים לב, לכאורה יש כאן שני נושאים שונים, נושא אחד זה האם אני מוציא את עצמי מן הכלל או לא, נושא שני הוא האם אני עושה שיהיה יחוד קב"ה ושכינתיה או שלא. א"כ היה יכול להיות פה ארבעה אפשרויות, יש אפשרות שאני לא אוציא את עצמי מן הכלל אבל עדיין – לא יהיה יחוד קב"ה ושכינתיה, יש אפשרות שיהיה יחוד קב"ה ושכינתיה – אבל אני אוציא את עצמי מן הכלל. אבל הוא אומר שיש כאן רק שתיים, הוא מחבר בין הנושאים, הוא אומר שזה לא שני עניינים שונים אלא זה עניין אחד. ייחוד קב"ה ושכינתיה ולהיות חלק מהכלל זה עניין אחד.

מה הכוונה? אם אתה נפרד ואתה מוציא את עצמך מן הכלל – פירושו של דבר שהכלל, כלומר השכינה, נפרדת קצת מהקב"ה, כי היא באה להיות מזוהה איתך, היא איתך¹¹. כמו אמא שהילד שלה בוכה אז היא עוזבת את בעלה ואז ממילא אין קשר בין האבא לאמא עכשיו, לא נהיה כאלה חריפים לומר 'אין קשר'¹² אבל הוא בעצם קצת הפריד ביניהם, עכשיו הקשר פחות בא לידי ביטוי (ובאופן כזה לא רק שהכלל נפרד מה', אלא אתה באמת גם נפרד מהכלל, כי אתה 'סוחר' אותו אליך בצורה מאולצת, וכמו שנסביר בהערה 11). אבל אם אתה קושר את עצמך אל הכלל, אתה לא דואג לעצמך, אתה לא בא לרוות את צמאונך, אז בעצם מה שעכשיו הוא עושה זה "דרחים לון כברא דאשתדל בתר אבוי ואמיה" עכשיו אביו ואמו הם ביחד, הם לא נפרדים.

אז יוצא שיש קשר בין שני הדברים. אם אני עסוק בעצמי לרוות את צמאוני אז הכוונה היא שאני סוחר את הקב"ה אליי, הכוונה שאני סוחר את השכינה!

הילדים, הבעל מסכים לה, שהיא תהיה עסוקה עם הילדים ולא הוא. אבל בסופו של דבר הילד עסוק בעצמו, וזה עצמו שהילד עסוק בעצמו יש לזה תוצאה – שבעצם האמא עסוקה בו, ואז ממילא אין קשר בין האבא לאמא עכשיו.

¹¹ אפילו כשאנחנו ח"ו עוברים עבירות נאמר "ובפשעיכם שולחה אמכם" אז ק"ו כשעובדים את ה' שהיא באה להיות איתנו (אם אנחנו נשארים נפרדים ממנו).
¹² כמובן, זה לא שהיא ממש עוזבת אותו, הם לא מתגרשים, בסך הכל היא עסוקה עם

הקב"ה הוא לא החלק שמזדהה איתי. החלק שמזדהה איתי זה השכינה, היא יורדת (לעולמות התחתונים ב"ע) להיות איתי כדי לרוות את צמאונך, הקב"ה הוא מתייחס אלי, "טוב, יגדל, יגדל, יגדל", יכול להיות שעכשיו הילד רוצה כל מיני דברים, דברים טובים, לאט לאט, הוא יתבגר, ובינתיים הוא עסוק בקטנות שלו, זה שהוא עסוק בקטנות שלו זה בעצם גורם שהוא עסוק בעצמו – וכשהוא עסוק בעצמו פירושו של דבר שהאמא צריכה לעזוב את האבא בשביל להזדהות עם הילד, עם האנכיות שלו (וכמו שנסביר בהערה 11, במצב כזה, גם האמא לא ממש נמצאת עם הילד). אבל אם הילד הוא לא עסוק בעצמו, והוא עכשיו מחליט שמאד מאד בא לו לסדר את הבית בשביל שיהיה לאבא ואמא נחת רוח – אז כאילו הוא רוצה שהאמא תגיד לאבא ושהאבא יגיד לאמא, שהוא מסדר את הבית.¹³

הבעיה לדבר על הכלל בלי הקב"ה

נגיד את זה עכשיו בעוד אופן (שיהיה עוד יותר מכוון): אם האדם ינסה לעשות גם את שתי האופציות האחרות – אז הוא לא עושה טוב. אם הוא ינסה להיות מחובר אל הכלל – אבל בלי שהכלל יהיה אחד עם ה', הוא בא ואומר "אני אתחבר אל הכלל" – אבל הוא לא עושה זאת "לשם יחוד קב"ה ושכינתיה". אז בעצם – באמת באמת הוא עדיין מפריד בין האבא לאמא, הוא רוצה שהאמא תהיה אתו. ואם הוא ינסה לעשות הפוך – זה המקרה שאדה"ז שולל ואומר שאין דבר כזה, זה לא באמת. הוא לא באמת "משתדל בתר אבוי ואמיה", אם באמת מעניין אותו האבא והאמא – אז אבא ואמא הם ביחד. נגיד את זה חריף קצת: אין דבר כזה להגדיר כלל בפני עצמו – אם אני מגדיר את הכלל בפני עצמו זה כאילו להגדיר בעצם שאני בתור פרט משכתי את הכלל החוצה מהקב"ה, אם אני החלטתי שאני לא מושך – אז להיפך, אני נמשך להיות אחד איתם להתכלל בתוכם, להיכלל בתוך הקב"ה. או שאני נכלל בתוך הקב"ה – או שאני גורם לכל הגלות הזו. אני נהיה הפרט שמושך

מנסה למשוך לעצמו, מעניין אותו רק שהאבא והאמא יהיו המשרתים שלו, ו"בן חכם" זה הכוונה שהוא מבין שהעיקר זה האבא והאמא – הוא רוצה את האבא והאמא, ולא רוצה להשתמש באבא והאמא לצרכו, אלא הוא רוצה לכבד את האבא והאמא.

¹³ זה נקרא "בן חכם ישמח אב", למה? כי האבא ואמא ביחד אז האמא נכללת באבא, והמשך הפסוק זה "ובן כסיל תוגת אמו" כי הוא מפריד את האבא והאמא, ברגע שהוא מפריד אז האמא היא לבד מזדהה עם הילד הכסיל. לפי זה "ילד כסיל" זה הכוונה שהוא

את הכלל מתוך הקב"ה. אני מדבר על הכלל כדי לרוות את צמאוני – אז זה דמיונות. אין דבר כזה. כאילו הילד אומר "למה אני רוצה שתהיו ביחד? כי זה יעשה לי טוב, אני ארויח מזה". בעצם הוא לא באמת נכלל בהם. אז האבא אומר לאמא "תסתכלי, אין לי מה לעשות איתו, את יכולה להזהות אתו". האמא מזדהה עם הילד, היא מחוברת לילדים. האבא הוא לא מזדהה עם הילדים, הוא רק מתייחס אליהם¹⁴.

לכן אם אדם רוצה לעבוד לא כדי לרוות צמאונו – פירושו של דבר שהוא רוצה לייחד קב"ה ושכינתה, כלומר הוא רוצה שהכלל לא יהיה נפרד מה', הוא מחבר את הקב"ה עם כנסת ישראל, הוא מרגיש שכנסת ישראל היא לא משהו שבגלל שהוא מזוהה איתי הוא נפרד מה', הפוך, אני נותן לקב"ה את החשק לשמוח בזה שיש את השכינה (כמו שנראה בהמשך),

ממילא בעצם יוצא שאם יש לי איזה עניין פה, אפילו שזה עניין של הכלל, אפילו שאני מאד מאד רוצה שזה לא יהיה כאילו אני דואג לעצמי, אלא אני דואג לכלל – זה לא משנה. אולי אני משתדל שזה לא יהיה לרוות צמאוני, כאילו לדאוג כאילו לעצמי, ככה אני משתדל, אבל אם אני לא מכוון שזה יהיה לשם ייחוד קב"ה ושכינתה – כלומר אני לא מכוון שבעצם הכלל הוא לא יהיה נפרד מה' שהשכינה לא תהיה נפרדת מה', או אם בעצם אני כאילו דבק בה' עצמו – אבל אני לא מדבק את השכינה עם ה' – אז יוצא שאני מפריד את השכינה, ואז השכינה כאילו בעל כרחיה מתעסקת איתי וזה נקרא שאני יוצא מן הכלל. אני לא חלק מהכלל¹⁵.

מפריד בין האבא לאמא – אז הוא היה יותר עם האמא או פחות עם האמא? ברור שבמצב כזה הוא היה יותר עם האמא! זאת אומרת שכשאני אומר שהילד מושך את האמא החוצה – הכוונה היא שכמה שהוא משך את האמא החוצה הוא נמצא עוד יותר בחוץ. זה לא שהאמא בצד שלו. הוא לא בצד לא של האמא ולא של האבא. יוצא שהוא בעצם גורם שיהיה שני פירודים, גם האמא נפרדת מהאבא, וגם הוא נפרד מהאמא (ולעומת זאת בתיקון, כשהוא עושה מצווה, כשהוא עושה ייחוד, אז זה בדיוק להיפך – הוא נהיה חלק מהאמא, וגם הוא והאמא ביחד נהיים חלק מהאבא, זה נקרא "לשם ייחוד קב"ה

¹⁴ דיברנו פעם על כך שבמקרה של גירושין ח"ו, ההלכה אומרת שעל האבא מוטל לדאוג לילדים ובגלל שמוטל עליו לדאוג לילדים הוא צריך למסור את הילדים לידי האמא, שהיא הכי מזדהה ודואגת להם. (אמרנו שזה לא כמו היום בבית משפט, הם לא מתייחסים לזה כחובה של האבא, אלא כזכות של האמא. זה לא אותו דבר, זה מאד שונה, זה הבדל ממש עצום, כמו שהארכנו במקום אחר).

¹⁵ אפילו שהאמא כאילו ירדה להזהות עם הילד זה נקרא שהוא הוציא את עצמו מן הכלל, והוא בעצם הפריד את עצמו לא רק מהאבא אלא גם מהאמא, וכולם כאן נפרדים. הרי אם הוא היה ילד טוב, והוא לא היה

בלילה אנחנו נפרדים

כל החלק הזה היה כדי להסביר טוב מה קורה בלילה לעומת מה שקורה ביום. כפי שנראה, בלילה אנחנו כאילו נפרדים, יש פירוד בין האבא לאמא. ביום, כשיש מוחין – אז יש משהו שמחבר ביניהם, אך אם אין מוחין – אז כל אחד נמצא לעצמו.¹⁶ נניח, אנחנו יושבים מדברים ביחד ונתונים באותו עניין – אז אנחנו מחוברים במוחין שלנו; אבל אם אני עייף, והשני הוא גם עייף, אז כל אחד בעצם נתון בעצמו, אין חיבור. עכשיו כאילו בלילה המוחין של ז"א מסתלקים, הוא כאילו כמו עייף, גם המוחין של הנוקבא מסתלקים, היא גם עייפה, אז זה נראה שהם שניהם עייפים – אז הם נפרדים בעצם, אין מה שמחבר ביניהם. אבל אם יש מוחין אז הם שניהם מחוברים.¹⁷ עכשיו מה זה לעניינינו? הוא אומר שאם אין מוחין, אם אנחנו לא עכשיו נמצאים בקשר – אין אתערותא דלתתא מספיק טובה – יש לילה.

אז בלילה שנינו ישנים, וכאילו כל אחד עסוק בעצמו. יש לי מקום שבו אני דואג לרוות את צמאוני, שאני דואג לעצמי. אפילו שאני עובד את ה', כיוון שאני דואג לעצמי – לרוות את צמאוני – זה נקרא לילה. אין הארת מוחין פה, אפילו אין רשימו, הכל מסתלק.

לכוונה הזאת "לרוות צמאונו" אדה"ז קורא (בפרק מד) "אהבת נפשי איוויתך" (לעומת אהבת "רעיא מהימנא" שהיא "כברא דאשתדל בתר אבוי ואימיה")¹⁸, וכמו שמסביר שם אדה"ז "וזהו שכתוב "נפשי אויתך", כלומר, מפני שאתה ה' נפשי וחיי האמתיים, לכך "אויתך". פרוש, שאני מתאוה ותאב לך כאדם המתאוה לחיי נפשו, וכשהוא חלש ומעונה, מתאוה ותאב שתשוב נפשו אליו. וכן כשהוא הולך לישון, מתאוה וחפץ שתשוב נפשו אליו כשיעור משנתו. כך אני מתאוה ותאב לאור אין סוף ברוך הוא, חיי החיים האמתיים, להמשיכו בקרבי"¹⁹.

להיות מזוהה איתי – ואז אני מפריד אותה מהקב"ה.

¹⁷ וראה הרחבה על כך בסוף השיעור.
¹⁸ וראה על כך בהרחבה בספר 'נהלך ברגש' בחלק הראשון.

¹⁹ שאלה: אדה"ז שם ממשיך "להמשיכו בקרבי על ידי עסק התורה בהקיצו משנתי בלילה, דאורייתא וקודשא בריך הוא כלא חד. כמו שכתב הזהר שם, דבעי בר נש

ושכינתיה" וכמו שנבאר יותר בהמשך הדברים).

¹⁶ רציתי להביא את התניא בשביל לשים לב לזה שיש פה שני מצבים – יש מצב של פירוד, ויש מצב של יחוד, וזה קשור לאיפה אנחנו נמצאים. אם יש אצלי מוחין – אז הכוונה שיש יחוד, ואם אין אצלי מוחין – זה נקרא שיש פירוד, אני נפרד מהכלל, ואני מושך את הכלל, את הנוקבא, את השכינה,

הזמן הזה שבו האדם מרגיש בחושך, הוא לא מרגיש את הנוכחות של ה', הוא מרגיש שהוא רוצה את הקב"ה והוא כאילו צריך את זה בשביל המציאות הקיומית שלו, בשביל החיות שלו, בשביל שהוא לא ילך לאבדון – על זה נאמר "נפשי איוויתך בלילה" – "נפשי" זה הכוונה הקב"ה שמכונה כאן "נפשי" כי הוא זה שמחיה אותי; "איוויתך" הכוונה שאני מאד רוצה אותך; "איוויתך בלילה" – אחד מגדיר את השני, אפשר להסתכל על זה כמו שמסתכלים בד"כ על זמן, שבזמן הזה של ה"לילה" – אז "נפשי איוויתך", ואפשר להסתכל הפוך, שכש"נפשי איוויתך" – כלומר כשאני באהבת "נפשי איוויתך" – זה נקרא "לילה", זה נקרא שה' לא מאיר לי, אז אני רק מבקש איך שהוא יאיר לי. לפי זה יוצא שבדרך כלל איפה אני נמצא גם ביום? אפשר להגיד שגם ביום אני בלילה – רק השאלה אם קמתי בכלל חצות. עד כדי כך שהזוהר (בפרשת לך לך, ח"א צב:) אומר שהקב"ה נקרא "חצות לילה", וזה הכוונה "חצות לילה, אקום להודות לך", שגם היכולת להתעורר שיש בי – זה בעצם הקב"ה.²⁰

יש מה שהוא מתעלם מאיתנו ולא מאיר לנו בלילה, ויש מה שאנחנו מתעלמים ממנו. מתי הוא כאילו יפסיק להתעלם? אם אנחנו נפסיק להתעלם. "נפשי איוויתך" זה זה שאנחנו מחליטים שזה מפריע לנו שהוא מתעלם, אנחנו מסתכלים על זה שהוא מתעלם מאיתנו, וזה מפריע לנו.

על זה אומר אדה"ז שאין יחוד, כי אהבת "נפשי איוויתך" זה שאני רוצה שתהיה לי חיות, אני רוצה שהקשר עם ה' יגרום שלי תהיה חיות, אז אני נתון בעצמי. וכמו שאמרנו שכשאנחנו בתוך עצמינו אז השכינה כאילו מזוהה איתנו, והקב"ה כאילו אומר לה "את איתם, את לא בצד שלי", ואז נוצר מתח בין הקב"ה לשכינה כביכול.²¹ אני מפריד ביניהם כביכול. וזה נקרא שאני לא מכוון.

אז זה ולומר שכל העולם הזה דומה ללילה, אבל אני רוצה שנבין את זה בעיקר בעבודה.²¹ שאלה: הרי גם נפשי איוויתך זה משהו שלא היה בתחילת הלילה לפני חצות? זה גם לא מצב של חטא, אלא זה כאילו מצב של חיבור. תשובה: בסדר, אפשר להגיד שזה ההתחלה של התיקון, אבל אנחנו עכשיו רוצים להסתכל על זה שזה עדיין לילה. ברור שרק במצב של חטא ממש אז האדם ממש מושך את השכינה החוצה, ועל זה נאמר

מרחימותא דקודשא בריך הוא למיקם בכל לילה, לאשתדלא בפלחניה עד צפרא כו", א"כ על ידי לימוד התורה בלילה יש יחוד כבר? תשובה: לא, כמו שנראה בהמשך, היחוד הוא רק בבוקר, זה אמנם קורה על ידי עסק התורה בלילה, אך היחוד הוא רק בבוקר.

²⁰ שאלה: אפשר להגיד ש"לילה" זה בעצם תקופה, באלפיים שנה האחרונות אנחנו בלילה. הרב: אפשר לומר, אפשר גם להרחיב

עזה כמוות אהבה

עכשיו, הוא אומר משהו מעניין, הוא אומר שיש הבדל בין מה שמסתלק אצלו, לבין מה שמסתלק אצלה. מה שמסתלק אצלו זה הסתלקות ממש גדולה, ומה שמסתלק אצלה זה לא עד הסוף²². הוא מתאר כאילו הוא ישן שינה יותר עמוקה ממנה, למה כשהוא מסתלק הוא מסתלק יותר?

להיות עירני מצד הקב"ה הכוונה שהוא מחליט להתייחס ללמטה, אם אין מה שיעורר אותו פה, אם אין לו איזה משהו מעניין – אז הוא פשוט עולה למעלה, הוא לא בלחץ להאיר ללמטה. זה ההבדל בין משפיע למקבל. אם העולם הזה כבר לא מעניין את הקב"ה, אם הוא החליט שפתאום הלמטה משעמם, הלמטה עסוק בעצמו, ואין קשר, אז הוא מסתלק, מסתלק כאילו לגמרי. אם זה לא מעניין אז זה לא מעניין, אם כאילו אני לא מעניין את הקב"ה – אז הקב"ה לא מתעניין בי, ח"ו, ואז כאילו – זהו, טוב בסדר, הוא נעלם לגמרי, יש לו מספיק מה לעשות, לא משעמם לו.

אבל אני, בתור המקבל, אני אומר "אי אפשר", גם כשאני עסוק בעצמי, בסוף אני אומר – "די, קצת, משהו, תשים לב, אחרת אי אפשר, אני אעלם לגמרי". בשבילי זה משהו קיומי שאתה תחשוב עלי, תתייחס שאני קיים, אחרת אי אפשר. זה מה שהוא אומר "עזה כמוות אהבה", מרוב שהיא עזה היא אומרת לו "אי אפשר שהרשימו יסתלק לגמרי, זה אי אפשר", "אי אפשר שזה כאילו יכלל בתוכך, חייב

כותב שזה "תוך" החזה, זה בדיוק המקום של הראש שלה, הראש שלה נמצא במקום של החזה שלו (ראה ע"ח לו, ה. שער ההקדמות דרושי ז'נ"ז). יוצא שבזכותה נשאר לו קצת מוחין, אם ניתן לזה דוגמא באופן פשוט: זה כמו שלמדתי איזה סוגיא, כשאני נתון בתוך הסוגיא מאד מאד חזק – אז הראש שלי שמה לגמרי, אך אם כבר הרבה שנים אני לא מתעניין בזה אז עדיין אם אני אסתכל על הרושם שנשאר לי מזה, לא על ההתעניינות שלי, אלא על מה שהיה לי ציור ממש בתוך המציאות, על החוויות שהיו לי שמה – זה נשאר, נשאר לי איזושהי חוויה.

באמת "בפשעכם שלחה אמכם", "נפשי אויתין" זה לא "בפשעכם", זה רק "בלילה". אמרנו את זה רק בשביל להסביר, סוף סוף יש מה שהוא כאילו מתעלם, ככה זה מתחיל, בשביל זה יש את "נפשי אויתין".

²² **שאלה:** למה ההסתלקות של המוחין שלו לראש היא יותר גדולה מההסתלקות של המוחין שלה ללב? **תשובה:** לגבי המוחין שלו הוא לא כותב שזה במקום של הראש שלו אלא זה עולה "על" ראשו, דהיינו למקיפים שלו, אז זה נכלל בפרצוף אמה שנמצא למעלה ממנו. אך לגבי המוחין שלה הוא

שזה ייכלל בתוכך בצורה כזאת שזה עדיין ישמור על קשר איתי". וזה נקרא "שימני כחותם על לבך". שהחותם – שזה הרושם של המוחין – יישאר, עדיין יש קשר.

כלומר מה הכוונה "שימני כחותם על לבך"? הכוונה שלמרות שאנחנו נפרדים – עדיין יהיה בינינו קשר. אמנם כשנפרדים כל אחד ישן, אבל שזה לא יהיה עד הסוף. אי אפשר שתתן שזה יהיה עד הסוף.

ואז בעצם הוא כאילו בא ואומר "טוב, אין לי עם מי לעבוד, אז אני נשאר בתוך העולם שלי". ואנחנו אומרים "אי אפשר", ומה שנשאר זה ש"נו טוב, אולי..." לא לגמרי עד הסוף. כאילו, מצידו, מהיזמה שלו, אז כבר הכל נעלם, אבל מהיזמה שלנו – זה נשאר. זה מה שהוא אומר.

שוב, הלילה זהו זמן שאין הארה של מוחין ובעצם מה שנשאר זה רק משהו מאד מאד מאד כללי, הארה כזאתי מאד 'עמומה', שהיא אומרת שהיא לא יכולה שהוא ייפרד ממנה. יוצא שהמוחין שלו מסתלקים, והמוחין שלה עדיין קצת מאד מאירים בה על ידי זה שהם נשארים אצלו. ולכן זה לא הכל חוזר ללמעלה לגמרי. בזכות מה שהיא לחוצה שתישאר איזשהי הארה מהמוחין – ולא הכל יסתלק – בזכות זה נשאר גם מוחין קצת אצלו, ולא הכל מסתלק ללמעלה, וממילא זה מאיר ממנו אליה. מה שקודם האיר אליה – זה נשאר בו.

ננסה להסביר את זה: באופן פשוט, כל עוד אנחנו נמצאים במצב של "נפשי איוויתך", שאנחנו רק רוצים לרוות את הצמאון – זה לא עושה לו חשק, זה לא אמור לעורר איזשהי הארה, איזשהם מוחין. כי כשאדם דורש לעצמו זה בעצם משהו מאד לא נעים. כמו במערכת יחסים בין בני זוג. אם מה שמעניין את האחד בקשר זה רק שהוא ירוויח מהקשר, כלומר אם אחד מבני הזוג מתנהג כמו שילד קטן מתנהג עם אמא שלו, אז זה מאד מעצבן, זה לא נעים לחיות ככה. לא נעים שפתאום אחד הוא בא ואומר "אני צריך אותך בשביל שאתה תרווה את צמאוני", זה הרגשה לא נעימה. כשילד קטן מתנהג כמו ילד קטן זה בסדר, אבל כשילד גדול מתנהג כמו ילד קטן אז זה כבר לא נעים.

נקח את זה באופן עוד יותר פשוט: אם ילד קטן מתלונן להורים שלו, מבקש מהם בקשות כמו שילד קטן מבקש – הוא יהיה נתון בעצם רק בזה שאמורים כל

הזמן לשרת אותו כמו שילד קטן בעצם חי, שאומר כל הזמן 'אבא אני רעב' 'אמא אני רעב' 'אמא משעמם לי' 'אמא הוא הרביץ לי', כל הזמן מבחינתו אמא זה השפחה, זה נקרא "נפשי איוויתך". שאני בא לקדוש ברוך הוא ואומר לו שאני רוצה שהקשר שלי איתו ירווה את צמאוני. ואז האבא – הוא כאילו אין לו כח לשטויות האלה, הוא אומר "זה לא עושה לי חשק, זה לא נעים ככה". זה נקרא שאצלו המוחין מסתלקים לגמרי. הוא אומר "בשביל מה בכלל? אם בסוף כל מה שיש פה זה רק מלא מלא צורך, 'אני צריך', 'אני צריך'. אם כולם רק דואגים לקיום של עצמם, לצרכים של עצמם, לתאוות של עצמם – הם מנותקים, הם לא מתקשרים נורמאלי" – אז האבא כאילו מרגיש שאין לו חשק. נעלם לו החשק. אבל אצל הנוקבא זה לא ככה. היא אומרת שהחשק לא מסתלק, היא רוצה את הילדים, את הצאצאים, וכשהם מבקשים – זה באמת לא נעים שהם מתלוננים, אבל היא כאילו רוצה את זה. זה נקרא שהיא אומרת שהיא רוצה שהמוחין לא יסתלקו עד הסוף. היא רוצה שיישארו מוחין בלילה. כלומר שגם כשאני נמצא במציאות של לילה – אז בסוף אני באמת ארגיש שאני רוצה אותך.

נשים לב שזה מתחלק כאילו. עברנו מהילד לנוקבא עצמה. כי היא בעצמה נפרדת. כשאנחנו בבחי' נפשי איוויתך – אז השכינה היא בפירוד, ובעצם מה היא אומרת לקדוש ברוך הוא? היא אומרת לקדוש ברוך הוא 'שימני כחותם על לבך' – כלומר שהמוחין שהיו כשהיינו ביחד – שיישארו. כלומר שיישאר איזה רושם טוב מסוים מזה שכן רצית שיהיה את הקשר בינינו ושהילדים יעוררו אותו, וזה יתעורר בהמשך. כאילו היא אומרת למרות שעכשיו אין את זה – אני רוצה שזה יאיר לי. זה מה שהיא אומרת כשיש חושך, בלילה, כשלא רואים חזק את הקשר, כשהקשר הוא לא חשוב אלא כל אחד הוא דואג לעצמו.

הוא בעולם שלו והיא בתוך עצמה

ונמצא כי כפי זה שבליילה הוא זמן המעטת זו"ן שמתמעטי' מגדלותם, והוא חוזר בסוד ו"ק בלבד והיא בסוד נקודה בלבד. ולכן התעוררות הדינים הם בליילה משא"כ ביום כי אף אחר התפלה שמסתלקים המוחין ואינו נשאר רק הרשימו בלבד, עכ"ז אינם מתמעטים אבל נשארים בגדולתם ע"י אותו הרשימו.

לז"א אין מוחין, הם הסתלקו, אז הוא נשאר רק עם המדות שלו. זה כמו ההבדל בין אדם מבוגר לבין ילד. לילד יש רק מדות, ולאט לאט הוא גדל, עד שנהיים לו גם מוחין. מה הכוונה שהוא חוזר להיות ילד? הכוונה שהוא חוזר להיות דואג לעצמו, שמה שמעניין אותו זה לרוות צמאונו. והנוק' חוזרת להיות רק נקודה. מה הכוונה? אמרנו שז"א חוזר להיות ילד שדואג לעצמו, אע"פ שהוא דואג לעצמו הוא לא שקוע בעצמו לגמרי, הוא לא רק נקודה אחת, יש לו ו' קצוות, הוא לא נתון רק בזה שהוא רוצה שיהיה לו אלא הוא גם יודע מה הוא באמת רוצה, יש לו התייחסות לעולם שלו, יש לו עולם שלם שהוא עסוק בו (ו"ק זה ששה כיוונים באופן פשוט), אמנם הוא עסוק רק בו אבל זה עולם שלם; אך אצל הנוק' הכל מאוד אישי, סובייקטיבי, "מה זה עושה לי". הוא נמצא בעולם שלו והיא עם עצמה.²³

ניתן דוגמא פשוטה לכך שילד קטן הוא לא מואר מצד עצמו: כשילד עסוק בתוך העולם שלו הוא בטוח שההורים שלו לידו, אם הוא פתאום יגלה שההורים שלו לא לידו כבר – יהיה לו מאד מאד קשה. זאת אומרת שבעצם כשהוא עסוק בתוך העולם שלו – אפילו שהוא לא מתעסק עם ההורים שלו – יש איזשהי הארה מזה שההורים נמצאים ברקע, והוא עכשיו בתוך זה, זה נקרא שהוא בתוך העולם שלו.

נגיד את זה עכשיו לעניינינו בעבודת ה': מה קורה כשהמוחין לא מאירים? אנחנו עובדים את ה' ב'עיוורון', בלילה זה כמו שאני עובד את ה' בלי שיש תגובה ממשית, אין פידבק אמיתי אלא אני חי בתוך עצמי. וביום זה הכוונה שאני חי ויש תגובה. זה נקרא "אמונתך בלילות". "להגיד בבקר חסדך" – הכוונה שאני מרגיש את הקשר, "ואמונתך בלילות" – זה שאני מרגיש שאני בעצם הולך על הקשר, למרות שזה כאילו לא הדדי, אין הדדיות. ואז ממילא כל המדריגות זה כאילו לא הדדי, אני הולך על זה ככה, והנוקבא, השכינה – מזוהה איתי, מהמקום הזה, שזה ככה, והיא כאילו ממילא נתונה בעצמה, והקב"ה כאילו נתון בעולם שלו.

אנחנו אומרים את זה בלי קשר אלינו – אלא הם מצד עצמם.

²³ קודם אמרנו ביחס אלינו – שהוא מתייחס אלינו, והיא מזוהה איתנו; עכשיו

ומ"ש במקום אחר²⁴ כי אחר התפלה הם מתמעטין, אין הכוונה לומר מיעוט ממש אלא כיון שאין נשאר בהם רק הרשימו בלבד הרי זה נק' מיעוט, אבל נשארים הם בגדלותם כל היום, משא"כ בלילה, ואז בלילה היא אומרת אליו "שימני כחותם" כו' ואז בלילה נמצאת היא יתירה עליו, לפי שהרשימו של המוחין שלו נסתלקו לגמרי, אך רשימו דמוחי' שלה נשאר קיים בחזה שלו שהוא על לבו ומאיר בה משם:

לעורר חשק ביום

אח"כ כשאני ביום, כלומר כשמאיר עלי האור האלקי כמו שצריך, יש יחוד, אז מה שקורה זה שאני מעורר חשק. מה הכוונה שאני מעורר חשק? שהקב"ה רצה שיהיה את השכינה, שמה היא רוצה? שעם ישראל יהיה עם בחירה, היא רוצה את הבחירה של עם ישראל. והקב"ה עכשיו בא ואומר שאם באמת בחרנו כמו שצריך – אז הוא שמח שהוא נתן לשכינה לטפח אותנו, לגדל אותנו, להוליד אותנו כדי שבסוף נעורר חשק למעלה. אבל אם על ידי הבחירה שהוא נתן לנו אז אנחנו מורידים את השכינה.

כלומר בעצם לקדוש ברוך הוא אין כל כך חשק לתת לנו בחירה, והשכינה אומרת לו תתן להם, תתן להם, עוד קצת, אל תגיד "טוב אין לי חשק אליהם אז יאללה נוותר עליהם", היא מתאמצת להיות יחד איתנו, להגן עלינו, להגיד שכן יש מקום לקיום שלנו – אע"פ שבחרנו לא טוב – זה נקרא שאנחנו מפרידים את השכינה. אבל אם אנחנו בוחרים טוב – השכינה אומרת לקדוש ברוך הוא "תראה, איזה יפי, היה משתלם". אז זה עושה לקב"ה נחת רוח – זה נקרא יחוד קב"ה ושכינתיה. זה נקרא שאנחנו מעלים מ"ן מלמטה, זה עושה חשק.

היחוד בלילה הוא עם לאה

והנה תיכף בהתחלת הלילה מסתלק הרשימו שלו ושלה כנו', וכבר נתבאר אצלנו בענין שכיבת הלילה כי זיוג של חצו' לילה הוא עם לאה לא עם רחל הנק' נוק' דז"א האמיתית, ושם ביארנו ענין זה איך הוא.

²⁴ פע"ח שער התפלה פ"ז.

אז גם בלילה יש יחוד, אך הוא עם לאה. מה הכוונה שהיחוד הוא עם לאה? הכוונה שזה כמו שאפשר לצייר את זה בצורה תיאורטית, אפשר לצייר את זה מנותק מהמציאות בפועל. שאני לא מצייר את זה כמו שזה במציאות, כאילו זה משהו שקורה בפועל, אלא אני מצייר ציור 'מופשט'. (לאה זה אותיות המחשבה לעומת רחל שהיא אותיות הדבור²⁵, או לעניינינו לאה זה כמו דור המדבר²⁶, שגם שם היה בחינה דומה, יש ציור שאני יכול לשקוע בו, אבל זה לא ההתממשות, לעומת רחל שזה הדור שנכנס לארץ).

לדוגמא זה כמו בחור ובחורה שמציירים את השידוכים שלהם, בלי שהם נפגשים בפועל ממש, כל אחד רק חי בתוך הציור שלו, לא קשור למשהו ממשי. עכשיו באמת הוא רוצה להגיד שלכל אחד גם אחרי החתונה יש כאילו שני רבדים. יש מה שכאילו לפעמים המצב הוא קצת קשה, ואז מנסים לצייר איזשהו ציור – איך יכול להיות כן נחמד, מה בפועל? נעזוב עכשיו את הפועל, בואו ננסה לצייר את זה הכי טוב שאפשר – זה נקרא שזה לאה. אני יכול לצייר את זה הכי טוב שאפשר. אבל זה לא בפועל. כאילו, זה לא המציאות (נפקא מינה לאלה שעושים תיקון חצות – תיקון לאה).

כי הנה רחל נוקבא דז"א יש בה י"ס, והספי' הי' שבה היא שורש עצמות שבה, ואינה יכולה להתערב ולהתחבר עם לאה. אמנם הט"ס האחרות, הבאים לה ע"י תוספת, אלו הם יכולות להתערב ולהתחבר בפרצוף לאה, ועי"כ נגדלת לאה אחר חצות לילה בכל אורך ז"א כולו ע"י אלו הט"ס שלוקחת מרחל.

בלילה יש מחשבות נחמדות אבל בפועל אני במקום אחר, וביום זה מתהפך

ושם כתבנו כי היה ספק אצלי אם שמעתי ממוורי ז"ל שהט"ס דרחל הם יורדי' בלילה בעולם הבריאה, או אם שמעתי שהספירה הי' היא היורדת, ועתה אבאר לך אמיתות הדבר בלתי ספק. ודע כי שני סברות אלו שמעתי ממוז"ל ושניהם הם אמיתיות, והענין הוא באופן זה, כי בחצי הלילה יורדת הספי' הי' דרחל בעולם הבריאה בהיכל הז' העליון

²⁶ ראה ע"ח לב, ב.

²⁵ ראה מגיד דבריו ליעקב אות כט, ותורה אור פרשת ויצא בד"ה וללבן שתי בנות (כב, ד). קהלת יעקב ערך 'אותיות'.

הנקרא היכל ק"ק דבריא כנודע, ועומדת שם עד אור הבקר וכל אותה חצות לילה יושבת ומזמרת וקוראת אל ז"א וז"ס "אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל" כנו' בפ' לך לך דפ"ו ע"א, וט"ס האחרות הם מתחברות עם פרצוף לאה ועי"כ נגדלת בכל קומת ז"א ונשארי' כך עד אור הבוקר, ובאור הבוקר מתמעט' לאה וחוזרת לשיעורה הא' בלבד ועומדת באחורי ז"א במקומה כנודע, ואז אותם הט"ס שלקחה מן רחל הם יורדות למטה גם הם בעולם הבריאה להתחבר עם אותה הנקודה עצמית של רחל שירדה בחצות הלילה, ואז אותה הנקודה הי' שירדה שם בחצות הלילה היא עולה עתה באצילות, לפי שבתחילה דחתה אותה לאה שהיתה מתפשטת ולוקחת מקומה כנו' שם במקומו, ועתה אשר כבר נתמעטה לאה כנו' אינה דוחה אותה, ואז היא עולה למעלה באצילות. וגם טעם-אחר יש בזה והוא כי ע"י עסק התורה שעוסקים ישראל הקמים אחר חצות לילה הם מוסיפים בה כח והיא עולה מעט מעט עד שנמצא כי באור הבוקר גמרה היא לעלות באצילות אבל הט"ס ירדו למטה בבי"ע כנו': ודע כי הנקודה הי' הנז' היא בחי' הכתר שברחל והיא שרשית ועיקרית בה, והט"ס האחרות הם התחתונות שמן החכמה שבה ולמטה, ואלו הם הבאים לה בסוד תוספת כמבואר אצלינו.

אם אני רוצה לצייר את זה, זה כמו שבן אדם מתפלל לרוות את צמאונו, מרגיש שאם היה יכול להיות קשר נחמד – היה מצוין, אבל באמת באמת איפה אני נמצא? הלואי שהיה קשר נחמד, בפועל אני כאילו מרגיש שאני רוצה את עצמי. זאת אומרת שאני בעצם רוצה לרוות צמאוני עם קשר נחמד. אני לא נתון בקשר הנחמד – אלא אני נתון בזה שאני רוצה שיהיה קשר נחמד. אז אמנם באמת יש איזושהו ציור של קשר נחמד – זה נקרא לאה, יש ציור כזה, אבל בפועל אין קשר כזה, בפועל אני מרגיש שאני לחוץ על זה, בעצם אני רוצה לדאוג לעצמי שיהיה קשר נחמד, כאילו אני נתון בתוך עצמי.

זה נקרא שהיחוד הוא עם לאה, כלומר הקב"ה שמח שיש לי ציור שיכול להיות משהו נחמד כאן – ובאמת ט"ס של רחל עולים ללמעלה, במקום להיות למטה עם רחל הם נכללים בלאה, הם הופכים להיות חלק מהציור ש'הלואי שיהיה

ממש נחמד', אבל בפועל²⁷ אני נמצא בתוך עולמות ב"ע. מה זה עולמות ב"ע? זה שאני בעצם נמצא במקום חשוך – זה נקרא לילה, זה נקרא 'נפשי איוויתך', אני בעצם נתון מאד מאד חזק בתוך עצמי.

כשאני נתון חזק בתוכי – ממילא גם השכינה כאילו יחד איתי, מזוהה איתי, היא כאילו סוחבת את הקב"ה ללמטה. היא נמצאת למטה והיא כאילו רוצה לסחוב את הכל ללמטה. באמת באמת היא מבינה שהציור היפה הוא נמצא למעלה – אז היא משאירה את הציור היפה למעלה, אבל היא עצמה נמצאת למטה. זה נקרא שרחל יורדת למטה, שהנקודה העצמית שלה (נקודת הכתר) יורדת למטה.

אחרי זה כשמגיע הבקר זה מתהפך: היא עולה למעלה – דווקא זה שמאד מאד רציתי את ה' – שזה הדבר הכי עצמי לי – זה עולה למעלה, וכל הציורים שהיו – הם יורדים למטה. מה קורה לציורים שהיו לי? כל הציורים שהיו לי הם הופכים להיות בעצם ציורים מגושמים. ציירתי ציור מאד יפה איך יכול להיות הקשר עם הקב"ה, אם אני מתעכב עליו ורוצה אותו, אז אני כאילו כבר לא רוצה את הקב"ה אלא את הציור הזה – זה נקרא שזה יורד למטה והיא עולה למעלה.

הרבה הרבה פרטים אמרנו, אני אתן דוגמא יותר פשוטה: נניח אדם רוצה להיות בישיבה²⁸ – אז יש איפה שהאדם מרגיש שהוא עכשיו נמצא, עכשיו הוא עוד לא בישיבה, הוא רק מקווה שעוד מעט הוא יגיע לישיבה ואז הוא ילמד. אז יש לו איזה רצון מאד מאד חזק ללמוד, והרצון מאד מאד חזק ללמוד הוא לא לימוד בעצמו, אבל יש לו המון המון ציורים איך זה אמור להיראות. כל הציורים שיש לו – הם כאילו קשורים לאיך הוא יהיה בישיבה. אבל הצד הכי עצמי הוא איפה שהוא נמצא עכשיו. פתאום כשהוא מגיע לישיבה אז מה קורה? אז כל הציורים הם לא חשובים, כל מה שהוא צייר קודם, זה יורד למטה, ויכול ללוות אותו, אבל מה שבאמת מוביל אותו זה הרצון המאד מאד חזק שלו שכשהוא יגיע לישיבה הוא יעשה מה שצריך שם. זה מה שנשאר לו חזק. רק הרצון החזק שלי (זה נקרא נקודת

ובאים) אז אדם כבר מתחיל לצייר מה יהיה הימים הבאים עלינו לטובה בעזרת ה'.

²⁷ [היינו 'רחל' לעניינינו].

²⁸ או, דוגמא אחרת, עכשיו חודש תמוז (ראשי תיבות זמני תשובה ממשמשים

הכתר) נשאר, וכל הציורים שציירתי לפני כן הם יורדים למטה, הם נשארים בתור חוויה שעברתי. אבל לפעמים זה לא יורד למטה ואז מה קורה? (סתם דוגמא מאד יפה אצל בחורי ישיבה) אם הציורים נשארים למעלה – בדרך כלל הבן אדם יעבור לישיבה אחרת, אחרי זה יעבור לעוד ישיבה אחרת, אחרי זה יעבור לעוד ישיבה אחרת, וכן הלאה. כי כל פעם במקום שיהיה לו רצון חזק – וזה מה שינהל אותו – כל פעם הציורים שיש לו הם אלה שמנהלים אותו – הוא מחפש את הציורים במקום לחפש שהרצון יגרום לו שבאמת הוא יוכל להתקשר לתורה. כל הזמן יש לו כל מיני ציורים כאלה שהוא רוצה שהם יקרו. ואז הוא פשוט נשאר בדברים החיצוניים, הוא לא באמת מתעצם עם הרצון שלו ומתחיל לחיות איתו.

אז נגיד שוב, בלילה יש לי איזשהו ציור כללי, מחשבות מאוד מאוד נחמדות על מה שאמרו להיות, ויש לי את המקום שבו אני נמצא בפועל ואני רוצה להיות במקום שהוא רחוק ממני, הוא למעלה, מרחף מעלי.

הגיע הבוקר – צריך כבר לעשות משהו בפועל

²⁹ והנה באור הבקר עלה הכתר דרחל באצילות, ושאר הט"ס התחננות ירדו למטה בבי"ע. ואז אותה נקודת הכתר דרחל, להיותה שרש רחל ועצמות, לכן בעלותה באצילות יושבת עם ז"א פנים-בפנים, ובפרט כי עתה נכנס בה אותו הרשימו שנסתלק ממונה בלילה בנו"ל וכמו שנבאר.

והענין הוא כי בלילה היא אומרת "שימוני כחותם על לבך" בנו"ל שיוצא רשימו דילה ועומד בחוזה שבו ובאור הבוקר היא א"ל "כחותם על זרועך". והוא כי בעלות ספירת הכתר שבה מן הבריאה לאצילות וחזרת עמו פב"פ בנו"ל – הנה להיותה בחי' נקוד' בלבד ואינה פריצוף שלם, לכן מקום חזרתה הוא בזרועו השמאלי הנקרא גבורה, לפי שכל עצמה של הנוקבא היא גבורי' כנודע, ולכן היא מתקשרת עמו בזרועו השמאלי, וז"ס מ"ש בוזהר דיצחק אתער בלילה ואחיד לה לנוקבא בהדיה ובבוקר אז אתער אברהם כו'. ונמצא כי בזרועו השמאלי עומד הכתר דרחל פב"פ עם ז"א, וע"ז נאמר

²⁹ וע"ז שם כי נראה שהוא הפך ממה שכתוב כאן, אבל הנקו הקטנה לבדה היא היושבת בבריאה ועולה בברכת אבות, ובהקדמת ברכת אבות דשחרית דחול כתבתי הנלע"ד בזה".

²⁹ הרב דילג כאן על כמה שורות (לא רצה עכשיו להכנס לפרטים שבהם): "ועיין הישב בברכת למשומדיו כי יש שם נתבאר דרוש זה היטב, וגם בברכת המפיל חבלי שינה כו', וגם בדרוש א' של תפילת ר"ה בברכי אבות,

"כחותם כל זרועך" כי היא נקשרת עמו בזרועו בחוץ ואינו בתוכו על לבו. אבל בחי' הרשימו של המוחי' שלה אשר יכולים לכנס תוך ז"א עצמו עליו נאמר "שימני כחותם על לבך", כי מקומו הוא נתון בלבו דז"א, בפנימיותו ממש, ויושב שם עד אור הבקר. וכשעלה הכתר דרחל ונקשר בחוץ כחותם על זרועו אז יוצא אותו הרשימו דמוחין דרחל מתוך פנימיות ז"א מלבו ממש שהוא כנגדה ויוצא לחוץ ונכנס תוך רישא דכת' דנוק' דז"א, ושם משמש זה הרשימו בסוד מוחין של הנקודה ההיא. ואז בהכנס אותו הרשימו תוך אותה הנקודה אז נק' אותה הנקודה תפילין של יד, פי' כי אותה הנקודה נקשרת בזרוע השמאלי דז"א במקום הקיבורת שהוא מכוון כנגד הלב ממש, כדי לקחת אותו הרשימו שלה העומד שם בפני' כנו', ואז נעשים בראשה בחי' תפילין.

נמצא שבערך ז"א נק' תפילין של יד ובערך נוקבא נק' תפילין ש"ר שלה ממש. ובה לא יקשה לך מאמרי הזוהר אם התפילין של יד הם תפילין דזרוע ז"א או אם הם תפילין דנוק', כי הכל אמת והם תפילין גמורים ממש בראש רחל כענין תפילין שבראש ז"א.

והנה מן הראוי היה שכמו שהאיש מניח תפילין כדמיון תפילין ש"ר ז"א כן גם האשה תחייב בתפילין כדמיון הנוקבא דז"א שמונחת תפילין בראשה כנו'. אבל הטעם הוא לפי שאלו התפילין דראשה דרחל הם בחיות' בבחי' נקודה א' בלבד ואין בה עדיין פרצוף כלל, ולכן אינה נרמזת בענין התפילין רק הז"א אשר הוא מקשר עמו אותה הנקודה בזרועו עם אותה התפילין שבה ונק' תפילין של יד דז"א.

וביאר הטעם ואמר "כי עזה כמות אהבה" וכיון שאהבתנו היא עזה מאוד ראוי שתשימני בתחלה "כחותם על לבך" בלילה בבחי' אותו הרשימו, ואח"כ באור הבוקר תשימני בבחי' נקו' הכתר הזה "כחותם על זרועך" בחוץ בסוד תפילין ש"י כי הרי היא עזה כמות אהבה:

יש כאן הרבה פרטים, נגיד כאן רק משהו כללי: הוא אומר שבלילה היא אומרת לו "שימני כחותם על לבך", ואחרי זה בבוקר היא אומרת לו שהיא רוצה "כחותם על זרועך". באופן פשוט הייתי חושב ש"חותם על לבך" זה יותר חזק מ"חותם על זרועך", שהרי הלב הוא הרבה יותר חלק ממנו מאשר הזרוע, הזרוע היא חיצונית יחסית ללב. הוא מסביר כך: אם זה חותם על הלב פירושו של דבר שזה

נמצא בפנים ומאיר כאילו רק כמו משהו קלוש החוצה, אבל אם זה חותם על הזרוע אז זה נמצא בחוץ ומאיר בגלוי.

כל עוד זה נמצא "כחותם על לבך" הוא לא יכול ממש לגלות אליה את המוחין (את הקשר, את מה שמשותף להם), אלא זה נמצא בפנימיותו, ומשפיע קצת מרחוק. אך ברגע שהיא עולה ללמעלה – אז הוא יכול לגלות החוצה את הקשר, ואז זה נקרא "כחותם על זרועך", שאפשר לבטא את הקשר יותר חזק.

נחזור למשל של הבחור ישיבה – כל עוד הוא לא הגיע לישיבה – אז זה "כחותם על לבך", זה רק איזה רושם שרוצים שהוא יגיע ללמוד; אך ברגע שהוא מגיע לישיבה, נכנס פנימה ומתחיל כבר להיות למעלה – אז כבר זה בפועל. זה נקרא "כחותם על זרועך", שעכשיו צריך כבר לעשות משהו עם זה, זה נקרא "כחותם על זרועך", ותפילין של יד.

לפי זה, אם אני מנסה לצייר מה זה אומר תפילין של יד לעניינינו – תפילין של יד זה שאני אומר שהקשר בינינו לבין הקב"ה הוא אמור להיות מספיק חזק בשביל שהוא יבא לידי ביטוי בפועל. אם זה בלילה – אז אני רק אומר שאמור להיות קשר, ואם זה ביום – הכוונה היא שזה כבר אמור לבא לידי ביטוי בפועל, זה לא נשאר רק משהו נסתר, זה נקרא "כחותם על זרועך".

תפילין של ראש – ה' מחיה אותי

והנה אחר שהנחנו תפילין של יד אח"כ צריך להניח תפילין ש"ר. והענין הוא, כי בראות ז"א אשר הרשימו של המוחין דנוקב' שהיו עומדים על לבו בפנים בלילה חזר באור הבוקר ע"י עסק התורה של התחתונים שעסקו בלילה כנו', ועלתה נקו' הכת' שלה למעלה ונקשרה בזרוע ע"י עסק התורה של התחתו' שעסקו כנו', ואותו הרשימו ג"כ נכנס בנקו' ההיא בכח המצות שעושים התחתונים בהניחם תפילין ש"י וגם ע"י הברכה של להניח תפילין ואז נעש' בה בחי' תפילין – אז מתקנא גם הוא בה וממשיך ושואב בו גם את הרשימו שלו שנסתלק ממנו בלילה ונכנסו בו ונעשים בו תפילין של ראש. וגם זה ע"י מצות תפילין שמוניחין התחתוני', כי אין דבר נעשה למעלה אלא בכח מעשה התחתוני', וזמ"ש "קשה כשאו"ל קנאה", והרי נתבאר איך תפילין ש"י קודמת לתפילין ש"ר.

הוא אומר כאן משהו מפתיע ממש, ז"א מתקנא בנוק', משהו מיוחד. הוא רואה שאצלה זה נהיה נחמד, הרשימו שהסתלק פתאום חזר אליה, אז הוא אומר "רגע, אז גם אני רוצה, אני רוצה שהרשימו יחזור גם אלי", אז הוא מחזיר אותו.

ברגע שאנחנו מחליטים שאנחנו מאד רוצים את הקב"ה, פתאום מתחדשים לנו המוחין בגלל זה. מה הכוונה שמתחדשים לנו המוחין? הכוונה שאני מרגיש באמת שזה גורם אצלי חיות, זה לא נשאר רק איזה משהו עיוור כמו בלילה, בלילה אני מאד מאד רוצה אבל אני לא מרגיש שזה פועל אצלי שום דבר, אך עכשיו מתחדשים לי המוחין ואני מרגיש שזה באמת פעל אצלי, שאני מרגיש חיות כתוצאה מזה שאני רוצה. זה נקרא שהרשימו שהיה קודם פתאום חזר אליה, מקודם הרשימו הסתלק, ועכשיו הרשימו חזר, זה נקרא שזה הופך מ"כחותם על לבך" ל"כחותם על זרועך".

ברגע שהקב"ה רואה שהרשימו חזר אז הוא אומר "גם אני רוצה שהרשימו יחזור". הרבה פעמים זה נקרא ש"באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא", אבל פה זה משהו מיוחד, הוא מתאר את זה בצורה של קנאה, מה הכוונה שזה בצורה של קנאה? שבאמת איך זה עובד? כשהמוחין אצלו מסתלקים הם מסתלקים לגמרי, למה? כי אין לו חשק לרדת למטה – אז הוא מסתלק. אבל היא – אם לא יהיה לה מוחין, אם זה יסתלק לגמרי – אז היא כאילו מרגישה אבודה, כאילו אין לה כלום, ככה היא מרגישה. היא נופלת לבי"ע. לרדת לבי"ע פירושו של דבר שהיא בעצם מרגישה שהיא הולכת לאבדון, למשהו רע, שאני נפרד מאלקות. כאילו מה הכוונה שזה משהו רע? זה שאני נבלע לגמרי בתוך עצמי. כלומר – אני יישאר כל החיים שלי רק ב"נפשי איוויתך". אם כל היהדות היה רק שאנחנו מאד מאד רוצים את ה', מאד מאד רוצים לרוות את צמאוננו, וזה כל מה שהיה מצויר לנו בנפש – אז היינו לגמרי עצובים, ולגמרי מסכנים, ונופלים לגמרי³⁰. אבל באמת באמת זה לא ככה, באמת מאיר לנו. כמה שאנחנו מרגישים שאנחנו צמאים לה' זה מאיר לנו שבאמת ה' הוא מחיה אותנו, אנחנו מקבלים חיות ממנו. לא רק שאני אומר "נפשי איוויתך" ואני רוצה שתחיה אותי, אלא באמת זה גורם לי פתאום להרגיש חיות. ברגע שאני

³⁰ ראה ב'נהלך ברגש' עמ' 37.

מרגיש שזה יכול לגרום לי חיות – אז אני כאילו מתחיל להרגיש את החיות הזאתי – אז פתאום יש גם חשק מצד הקב"ה – הקב"ה שמח מזה שאני חי, מזה שאני מתחיה ממנו – ואז הוא רוצה להחיות אותי.

זה נקרא תפילין של ראש. מה זה תפילין של יד? זה שאני מתחיל להרגיש חיות – כלומר רציתי מאד מאד חיות, זה נקרא "שימני כחותם על לבך", מאד מאד רציתי חיות, זה בלילה, "נפשי איוויתך", אני מתחיל להרגיש שמרוב שרציתי חיות אני באמת מתחיה, זה נקרא תפילין של יד. אני מרגיש שכיון שזה ככה והקב"ה גם באמת רוצה להחיות אותי, הוא כאילו הוא מתמלא בחיות, להחיות אותי – זה נקרא תפילין של ראש.

עכשיו, זה כאילו קשור לנקודה שדיברנו עליה בהתחלה על "נפשי איוויתך" לעומת אהבת "רעיא מהימנא" – שהאדם בהתחלה הוא רוצה "נפשי איוויתך" כלומר הוא רוצה שה' יחיה אותו, ברגע שהוא מקבל קצת חיות בעבודת ה', אם הוא רוצה להרגיש "הו, אז באמת קיבלתי חיות" אז זה נופל. אך אם הוא עובד נכון, אם בגלל שיש לו חיות הוא בעצם מרגיש עוד יותר כמה ה' הוא זה שמחיה אותו, הוא מרגיש שבאמת ה' פתאום בא להחיות אותו, שהוא מקבל חיות מלמעלה – הוא פתאום מרגיש שהחיות שלו זה לא בגלל שהוא רוצה חיות, אלא פשוט ה' מחיה אותו. יש לו חיות מזה שה' מחיה אותו. וזה נקרא שהוא "משתדל בתר אבוי ואמי", דרחים לון יותר מגרמיה", שהוא פתאום לא חושב על עצמו בכלל, הוא לא נתון בזה – הוא רק מרגיש את החיות של הקב"ה איך שהוא מחיה אותו, הוא בכלל לא מרגיש את החיות כמו שזה מגיע ממנו. זה מה שקורה על ידי התפילין של ראש.

סיכום הכוונה ותמונה כללית

כשקוראים את האר"י בדרך כלל קוראים שיש המון המון פרטים, זה מאד מאד מייגע למי שקשה לו פרטים (כמוני למשל, קשה לי מאד מאד פרטים, אז זה מאד מאד מייגע). אבל בעצם זה טוב מאד (לפחות לפי איך שאני קורא את זה) לשים לב שריבוי הפרטים מצייר תמונה שהיא בסך הכל מאד מאד פשוטה, זה לא אוסף של פרטים שאני צריך כאילו גם את זה וגם את זה וגם את זה וגם את זה. כשאני לומד אני צריך, כמה שהשכל שלי מצליח, שריבוי הפרטים יצייר לי תמונה יחסית יפה. אדם מסתכל על פסיפס, איך עושים פסיפס? אבנים קטנות, עוד אחד

עוד אחד עוד אחד, ריבוי מאוד מאוד גדול של פרטים קטנים מאוד. כשאדם מסתכל על הפסיפס בגדול – הוא לא מסתכל על הפרטים, עוד פרט עוד פרט עוד פרט עוד פרט – הוא מסתכל על התמונה. אחרי זה מתוך התמונה לפעמים הוא מתמקד על איזה משהו, נהנה ממשהו. אז עכשיו אנחנו ננסה לראות קצת איזה תמונה כל הפרטים האלה באים ליצור לנו:³¹

שלשה גורמים משתנים בכל שלב

אם נסכם את כל מה שראינו עד עכשיו, יש כאן שלשה שלבים: לילה, תפילין של יד, ותפילין של ראש. בתוך כל המערכת הזאת אני רוצה שנסתכל בעיקר על שלשה דברים: על ז"א (הקב"ה), על נוקבא (כנסת ישראל), ועל התחתונים (עלינו). לכל אחד מהם יש מציאות מסוימת. אני רוצה שנשים לב שבכל שלב ברגע שמשהו אחד במערכת הזאת משתנה אז בעצם כל המערכת משתנה.

כדי להסביר את זה ניתן דוגמא מאוד פשוטה: נניח שאני מדבר, ואז פתאום מישוהו שואל שאלה, אז גם אני משתנה – כי אני עובר ממדבר למקשיב, גם השואל משתנה – כי הוא עובר ממקשיב למדבר, וגם האחרים – פתאום במקום להקשיב לי הם מקשיבים לו. למרות שכאילו בסך הכל מישוהו שאל שאלה נעשה מזה ענין גדול. כלומר בסופו של דבר אם אני מתחיל לנתח מה קורה – אז אני אראה שקרה פה הרבה, זה מורכב מכמה וכמה פרטים, כל הסיטואציה משתנה. אז ככה זה גם בכוונות של האר"י, כל פעם שמשוהו זז – באופן טבעי זה אמור ליצור תזוזה שלמה שיש לה הרבה מאוד נפקא מינה, לפעמים הוא שם על זה דגש לפעמים לא, וזה עצמו – כמה לשים דגש וכמה לא לשים דגש – זה חלק מהכוונות.

בלילה – כולם מזוהים עם התחתונים

נשים לב שבעצם בלילה כאילו עיקר ההתרחשות היא בעצם אצל התחתונים (זה מתאים ללילה, שעיקר ההתרחשות זה התחתונים³²): אצל ז"א המוחין מסתלקים לגמרי, הוא מסתלק, הוא כאילו חוזר לחלק היסודי ביותר שלו, לשש

³² הארכנו על זה גם בשיעורים בסיפורי מעשיות, ב"מעשה מבן מלך ושפחה שהתחלפו".

³¹ יש צד שיותר קל לקרוא את האר"י פרטים פרטים, מאשר לנסות לצייר איזה ציור כללי. ויש צד שכשאתה מצייר ציור כללי אז כל הפרטים הם יותר פשוטים.

קצוות; והנוקבא גם היא נהיית מאד מאד קטנה, לא רק זה שהיא נהיית קטנה – היא גם יורדת לבריאה, הנקודה העיקרית שלה יורדת לבריאה; ומי כן פעיל כאן? אנחנו³³ (כמש"כ בזוהר (לך לך, ח"א צב.) שבחצות הלילה הצדיקים הם פעילים, הם מתחילים לשיר).

אפשר להסתכל שלז"א קורה ככה, לנוק' קורה ככה, ולתחתונים קורה ככה – כל אחד בנפרד, אבל לפי מה שהקדמנו אני מסתכל על זה כתמונה שלמה, אחדותית, שבעצם מה שקורה בלילה זה שהלמעלה הוא כאילו לא משמעותי, ומה שמשמעותי זה מה שקורה למטה. מה הכוונה שמה שקורה למעלה זה לא משמעותי? איך אפשר להגיד כאילו שמה שקורה למעלה זה לא משמעותי? הכוונה היא שכל מה שאנחנו מדברים על ז"א ונוקבא, אנחנו מדברים על מה שהקב"ה מתייחס אלינו (אנחנו לא מדברים על ה' בעצמו), הז"א זה איך שהוא מתייחס ללמטה, למציאות התחתונה. וכשהוא בלילה, זה הכוונה שהוא כאילו מחליט להתעלם מלהתייחס יותר מדאי למציאות התחתונה, ואומר לה להסתדר כאילו לבד – וממילא, היא כאילו צריכה להסתדר לבד. ועכשיו שהוא אומר לה כאילו להסתדר לבד, נשים לב מה קורה פה, זה דבר והיפוכו. ברגע שהוא לא מתייחס אליה ומתעלם ממנה הוא אומר לה להסתדר כאילו לבד אז היא כאילו העיקר. הוא מתעלם, ובגלל שהוא מתעלם אז יוצא שהמציאות שלנו כאילו הופכת להיות עיקר. ההגיון הפשוט היה אומר שאם הוא מתייחס אלינו – הוא מייחס לזה הרבה חשיבות למציאות שלנו אז אנחנו העיקר, פתאום אנחנו מציירים קצת איזשהו ציור הפוך – שאם הוא מתעלם אז עכשיו עיקר ההתרחשות זה דווקא אצלנו.³⁴

מה זה אומר הציור הזה? הציור הזה אומר שכאילו בעצם בלילה הקב"ה בא ואומר "אני לא מאיר לכם עכשיו, פירושו של דבר שאני כאילו מתעלם ממערכת היחסים ביני לביניכם, ויוצא שהעיקר מערכת יחסים זה לא מה שאני מייצר ביני

³⁴ שאלה: זה מובן, זה כמו בשיחה. הרב: בסדר, אני לא אומר שזה לא הגיוני, אני רק רוצה שנשים לב מה קורה פה, זה חידוש. זה בדיוק כמו במערכת יחסים אנושית, אבל זה מורכב מהמון המון פרטים שבדרך כלל לא שמים לב אליהם, זה פשוט לנו.

³³ הציור הזה הוא לא לגמרי נכון, ברור שהוא רוצה להגיד שלנו אין אפילו רשימו. אבל עדיין יחסית, כשנצייר את התמונה נצייר שלז"א נעלם לגמרי המוחין, לנוקבא נשאר קצת יותר, ואנחנו פעילים, יכולים להיות פעילים, רצוי שנהיה פעילים, וכמו שנסביר בהמשך, סביב הערה 33

לביניכם, אלא רק מה שאתם תייצרו", מה אנחנו יכולים כבר לייצר? לא כל כך הרבה, זה מעט מאוד, באמת אי אפשר להשוות את זה למה שקורה ביום.

כלומר מצד אחד ביום יש לנו מוחין הרבה הרבה יותר גדולים, מאשר בלילה, ומצד שני בלילה ביחס בינינו לבין מה שקורה למעלה לנו יש יותר מוחין מאשר מה שיש למעלה, למעלה לגמרי הסתלק, ולמטה נשאר יחסית. זאת אומרת שבעצם נוצר פה מצב שהקב"ה אומר "אני כאילו לא שקוע במערכת יחסים – לא מאיר לכם – תסתדרו". ואז אנחנו נלחצים, אז אנחנו צועקים כמו שהוא יסביר, וכאילו קשה לנו עם זה, אנחנו מתעוררים (מי שמתעורר כמובן, מי שזוכה להתעורר מתעורר מהמצב הזה, הוא מאד מאד רוצה את הקשר). זה נקרא שאנחנו פעילים, זה לא הרבה, כי זה רק מה שאנחנו מסוגלים, אבל זה כאילו יותר ממה שמתרחש אצל הקב"ה. הכל בגלל שהוא החליט שהוא עכשיו לא מאיר לנו.

אז עכשיו נדבר על שלשת הדברים שדיברנו עליהם: יש מה שהוא לא מאיר לנו, לנוקבא קורה שני דברים – מצד אחד באמת מסתלקים לה המוחין, אבל גם זה מאד מאד מאד כאילו קשה לה, כאילו היא אומרת "אי אפשר", "אי אפשר שיסתלקו המוחין לגמרי", ולכן מה שקורה זה שהמוחין שלה שמסתלקים ממנה נשארים להיות אצלו, הם נמצאים בלב שלו. מה הכוונה שהמוחין שלה נמצאים בלב שלו? שהיא אומרת "אני לא יכולה שזה יסתלק (זה גם יכול להסתלק ללמעלה לגמרי, לאמא), אי אפשר שזה יסתלק אני לא יכולה שזה יסתלק", והוא – הוא כאילו אומר "טוב בסדר, שזה יאיר לך קצת". כאילו נשאר זה שיש לה מוחין – המוחין שאמורים להיות אצלה נשארים אצלו – לא בתור מוחין אלא בתור משהו שנמצא על לבו, כלומר מכוסה, בפנים (הוא כאילו אומר: "אני לוקח את זה לתשומת ליבי, את זה שאת אומרת שאת רוצה שאני לא אתעלם), וזה מאיר לה קצת שיהיה לה חיות שהוא לא מסתלק, שגם כשהוא מסתלק, גם כשהוא מתעלם הוא לא מתעלם מזה שהיא רוצה שהוא לא יתעלם – זה נשאר, זה מה שנשאר. אמנם ביחס אליו זה לא מוחין, זה נקרא רק חותם, אבל כאילו יוצא שיש לו מוחין ממש, כי את המוחין שלה יש לו, זה מראה מאד יפה את המערכת, עליו אם אני מסתכל אז הוא יגיד שאין לו מוחין, אבל באמת באמת יש לו הכי הרבה מוחין כי המוחין שיש לה הם נמצאים אצלו – בלב שלו.

אבל היא עצמה יורדת למטה, הנקודה העיקרית שלה יורדת למטה. כלומר שבעצם היא מרגישה שהיא מזוהה עם התחתונים, היא לא נשארת איתו, אלא היא רק אומרת לו שהיא לא מוכנה שהוא יתעלם לגמרי, אבל באמת באמת איפה היא נמצאת? היא מזוהה עם התחתונים, איתנו, היא יורדת למטה לעולם הבריאה, ממש אלינו, לשמה היא יורדת.

מה קורה לתחתונים? איפה אנחנו נמצאים? הו, זה שאלה מצוינת: אם אנחנו לא התעוררנו בכלל – אז אנחנו באמת לגמרי לגמרי ישנים³⁵, התחתונים אין להם מוחין, אין להם כלום, אז או שיצעקו, או שלא יצעקו. היא ודאי צועקת, היא אומרת "שימני כחותם על לבך", והם – הם הולכים לישון, רובם הולכים לישון. הקב"ה נעלם, לא מתייחס, לא מאיר, אז הם נרדמים, ויש יחידי סגולה שהם קמים חצות, צריך להתעורר להגיד "לא".

קודם דיברנו על כך שזה נקרא "אהבת נפשי אוויתך" שה' לא מאיר לתחתונים אז הם דואגים לעצמם (וכשה' כן מאיר להם זה נקרא "אהבת רעי מהימנא"). הסברנו שזה נקרא שאין ייחוד ואין כוונה, הקב"ה מתעלם ממנו ולא מאיר לנו. אמנם עכשיו אנחנו שמים לב לזה ומתחילים להתעורר ומפסיקים להתעלם, ואמרנו שברגע שאנחנו נפסיק להתעלם גם הקב"ה יפסיק להתעלם ממנו, אבל לצורך הלימוד אנחנו עכשיו נעצור רגע את התמונה ונקבֵּעַ אותה³⁶ במצב הזה שבו אנחנו מתחילים לשים לב לזה שהוא מתעלם ממנו, שאנחנו מתעוררים ומרגישים שזה מפריע לנו שהוא מתעלם מאיתנו אבל הוא עדיין מתעלם, עוד לא קרתה התוצאה של זה. עכשיו כשאנחנו נמצאים במצב הזה אז יוצא שאצלנו יש ממש מוחין.

(קראתי לזה מוחין באופן יחסי למה שהיה לנו קודם, אך באמת לא קוראים לזה מוחין, אי אפשר לקרוא לזה מוחין, כי זה עוד יותר טבעי ממה שיש למעלה³⁷).

יותר לתוך התמונה ומקבע אותה (כמו בזום של מצלמה, שמתמקדים יותר ויותר בתמונה, בחלק מסויים מאוד ממנה).
³⁷ מקודם, אצל הנוקבא, אמרנו שהיא אומרת "אני לא רוצה שאתה תתעלם לגמרי", ואת זה הוא לוקח לתשומת לבו – זה

³⁵ כלומר הקב"ה מתעלם אז אנחנו גם מתעלמים. או הפוך: אנחנו מתעלמים אז גם הוא מתעלם, כאילו זה כמו שני אנשים שמתעלמים אחד מהשני.
³⁶ כמו שהאר"י כאילו מקבע לנו תמונות פתאום, הוא כל פעם נכנס עוד יותר ועוד

כלומר מתחיל להתעורר אצלנו הנקודה הזאתי שאנחנו שואלים: "רגע, איפה, מה קורה פה? אין לנו חיות", זה נקרא שאין לי נפש, אין לי חיות. זה מה שקורה אצלנו. אז מצד אחד אני מסתכל על זה כאילו זה ממש טבע, וזה בלי מוחין, מצד שני אני אומר שזה עיקר ההתרחשות, פה למטה עכשיו, כי הקב"ה הוא מתעלם).

זה מה שקורה בלילה (נאמר בחצי הלילה הראשון), היא יורדת לשם למטה, בעצם כשהיא יורדת ללמטה היא כאילו ממש נהיית בלי שום גילוי אלקות, כי היא ירדה מהאצילות למקום ב"ע, לעולם הבריאה, להזהות איתנו שאנחנו מרגישים שכאילו אין כלום, אין חיות ואנחנו חייבים שתהיה חיות, אנחנו כאילו מתים ואין לנו קיום, נגמר הכל.

הקב"ה שם אותנו כחותם על ליבו, כלומר שהוא אומר "אני מקשיב, אני לקחתי לתשומת לבי שבאמת את רוצה שאני לא אתעלם, וממילא כיוון שאת רוצה שאני לא אתעלם - אז בעצם ממילא אני לא מתעלם ממך גם כשאת יורדת למטה להיות מזוהה עם התחתונים". אז אם אני אנסה עכשיו לבדוק אז מה המוחין שיש לקב"ה כביכול - מה שיש לו זה זה שהיא אמרה לו לא להתעלם, ומי זו זאת שאמרה לו לא להתעלם? זו זאת שעכשיו היא בעצם מזוהה איתנו שאנחנו מרגישים שאין לנו כלום - זה המוחין שיש לקב"ה כביכול. אז המוחין שיש לנו זה המוחין שיש לו.

כשאני מסתכל על כל הפרטים האלה כתמונה אחת שלימה אני פתאום מבין מה קורה פה, אני מבין שבעצם הוא מתעלם אבל הוא לא מתעלם עד הסוף אלא הוא רק לא מאיר, ומה קורה כשהוא לא מאיר? היא אומרת "אבל אל תתעלם". אז הוא אומר "אם אתם רוצים שאני לא אתעלם - אני לא אתעלם, בסדר". ואז היא יורדת ללמטה למקום לגמרי חשוך, היא אומרת "אני מזוהה איתם, והם לא כל כך אכפת להם אולי, אולי לא אכפת להם שכן תתעלם, הם יתעלמו ממך, אתה תתעלם מהם, אולי זה מה שיהיה", אז הוא בעצם גם יורד, המוחין שלו זה מה שהוא לא

אומרים "נפשי אויתך" זה אפילו עוד יותר בסיסי - זה בעצם שאנחנו מרגישים בתוך המציאות שלנו שזה איזה מין משהו הכי בסיסי וקיומי שיש בתוכנו, שאנחנו לא יכולים שזה יקרה. וזה מה שמתחיל להתעורר.

נקרא באמת 'מוחין'; אבל אצלנו - כשאנחנו מתעוררים ואומרים "נפשי אויתך" - זה כאילו טבע ממש, כאילו זה איזה משהו הכי קיומי. אמנם גם אצלה זה משהו שהיא אומרת "אני לא יכולה", אבל אצלה זה נקרא מוחין כשהיא אומרת זה, אך אצלנו כשאנחנו

מתעלם, הוא מוכן לשים לב לזה שהיא פונה אליו לא להתעלם, והיא עצמה מזוהה איתנו שלא ברור, כן להתעלם? לא להתעלם? זה לא כל כך ברור זה נמוך נמוך נמוך. כאילו יש את הקב"ה, יש את השכינה, ויש אותנו, ובעצם הכל הפך להיות כמו אצלנו. גם השכינה מזוהה איתנו, וגם הקב"ה מזוהה עם השכינה שמזוהה איתנו, יוצא שכולם נמצאים עכשיו בדיוק באותו מצב שלנו. זה המצב עכשיו. זה נקרא לילה, כולם נשאים, הכל פה יורד.

זה מה שיפה כשמסתכלים על התמונה טוב – רואים את כל מערכת היחסים בתור תמונה אחת בעצם. מה שקרה פה זה שהוא מתעלם, ובעצם במידה מסוימת אנחנו מתעלמים – והוא מזוהה עם זה שאם לא נתעלם אז הוא לא יתעלם.

תפילין של יד – כולם מזוהים עם הנוק'

ואז מעורר אותנו המקום הזה שכאילו "מה הולך פה?", "איפה?", וה"איפה" הזה הוא מה שהצדיקים מתחילים לעורר מלמטה. הכל עכשיו מתחיל להתרומם מלמטה. בהתחלה יש רק מה שהם מעוררים, אחרי זה זה גורם שגם אצל הנוקבא בעצם מתעורר משהו, וכשאצלה מתעורר משהו זה הכוונה שאנחנו מניחים תפילין של יד.

זה חידוש, הייתי חושב, שאחרי שאנחנו צועקים אז היא גם באה ואומרת לקב"ה "הם צועקים, אל תתעלם", אבל לא, האר"י מצייר כאן אחרת, הציור הוא שפתאום ברגע שאנחנו צעקנו וזה מתחיל לפעול – אז כל התמונה פתאום משתנה. מה משתנה? פתאום לנוקבא מתחילים לחזור המוחין, וזה לא רק שלנוקבא חוזרים המוחין, זה גם לנו – אנחנו מניחים תפילין של יד, שבמקום שאנחנו נהיה עם עצמנו (משהו ישן כזה) בלי גילוי אלוקות (שזה בעצם כשאנחנו בעולם הבריאה) – אנחנו בזכות ההתעוררות הזאת גרמנו להתעוררות למעלה, והתעוררות למעלה בעצם הפכה אותנו להיות לא למטה אלא למעלה. אנחנו פתאום הופכים להיות אלה שמניחים תפילין, שבעצם התפילין האלה הם התפילין שלה – זה מה שהוא מסביר, זה תפילין של הנוקבא. אז פתאום אנחנו הפכנו להיות מי? אנחנו הפכנו להיות כאילו הנוקבא. חידוש עצום.

קודם, בלילה, אמרנו שהכל הופך להיות כמונו, גם הקב"ה והשכינה יורדים להיות במצב שלנו; עכשיו כשזה מתעורר הכל פה מתהפך, במקום שהכל יורד אלינו אנחנו הופכים להיות יותר למעלה, מתגלה בנו מה שקורה למעלה. כלומר לא שלמעלה קורה את מה שקורה אצלנו, אלא להיפך, מה שקורה אצלנו זה מה שקורה למעלה. תפילין של יד זה שחוזרים המוחין שהיו קודם. כלומר שבעצם אנחנו באים ואומרים "אנחנו רוצים שוב את מה שהיה קודם, אנחנו רוצים מוחין", והנוקבא באה ואומרת שהיא רוצה שיחזרו לה המוחין, ואז באמת חוזרים לה המוחין. משהו מענין, מקודם כשהיא רצתה שיחזרו לה המוחין המוחין לא ממש חזרו, עכשיו היא פתאום רוצה שיחזרו המוחין – המוחין חוזרים.³⁸

עכשיו קורה משהו מיוחד, יש פה כמה שלבים, אנחנו מאד מאד רוצים מוחין. הנוקבא באמת מקבלת מוחין ובעצם אנחנו הופכים להיות עם הנוקבא, שמקבלת את המוחין, ומה קורה לז"א בשלב הזה? הוא מקנא, הוא אומר "גם אני רוצה מוחין". כלומר גם לו פתאום מתחיל להיות שייכות למוחין שלו, גם הוא רוצה את המוחין. כאילו כולם פתאום רוצים מוחין. מקודם הוא לא רצה מוחין, הם הסתלקו – "בסדר, לא נורא", הוא מתעלם. עכשיו ברגע שלה יש כאילו את המוחין שלה אז גם הוא רוצה שיהיה לו את המוחין שלו. אז הכל פתאום התעלה, הכל התרומם.

א"כ מה שקורה בשלב האמצעי הזה של תפילין של יד (ביחס לשלושת השלבים זה שלב אמצעי) זה שאנחנו מזוהים עם הנוקבא, הנוקבא מקבלת את המוחין ששייכים אליה, והדכורא מתגעגע ומקנא שאין לו את המוחין ששייכים אליו.³⁹

אנחנו מקבלים את המוחין שהיו לנו קודם, כשאנחנו מקבלים את המוחין שהיו לנו קודם אז בעצם כל מה שאנחנו מעוררים פה זה רק את מה שכבר היה. היו

מזוהה עם הלמטה. ועכשיו מתחיל להיות בוקר, הכל מתחיל להתעורר, אז באמת עכשיו היא יכולה לבקש מוחין והיא תקבל את המוחין שלה.

³⁹ הכוונה זה שהוא רואה שלה יש מוחין, וזה חשוב לה המוחין. ואז הוא אומר "נו, דווקא זה נחמד שיהיה מוחין".

³⁸ גם משהו שצריך להתרגל, אם זה היה כמו גמרא, אז מיד היה פה תוס', מקשה קושיא, פה אתה אומר שכשהיא מבקשת אז בקושי משאירים לה איזה משהו, ופה כשפתאום היא מבקשת – אז הכל חוזר. מה השתנה? ברור, התירוץ הוא שהיה התעוררות מלמטה. קודם זה היה לילה, אז היא היתה

מוחין, הם הסתלקו, ואנחנו אומרים "איפה מה שהיה?", מה שלא היה אנחנו לא מכירים, אנחנו מתגעגעים רק למה שהיה⁴⁰. בעצם אין לי מוחין חדשים. יש לי רק יכולת לשחזר מוחין ישנים, מוחין שהיו, זה מה שיש לי עכשיו.

אבל מוחין באמת זה מוחין חדשים. אם יש עכשיו יום חדש אנחנו רוצים שיהיה מוחין חדשים. מה שעכשיו מתעורר ומה שיגיע בתפילין של ראש זה רק מוחין של מה שהיה, כל המוחין האלה של מה שהיה זה רק בשביל שזה יביא אותנו לזה שאנחנו נוכל לעשות שיהיה לנו מוחין חדשים. המוחין החדשים באמת יגיעו על ידי סדר התפילה.

מוחין ישנים זה לא נקרא חיות חדשה, חיות חדשה זה שהוא מקבל מאבא ואמא. פה פה הוא רק אומר אני רוצה שיהיה לי את המוחין הישנים כי מוחין זה דבר יקר, ואני לא רוצה שלא יהיה לי מוחין, זה המוחין שיש עכשיו - ומתוך זה יצמחו מוחין חדשים. בעצם עכשיו מה קורה? שכשאני מניח תפילין של יד, בעצם אני מזוהה עם הנוקבא שהנוקבא עצמה יש לה מוחין, כלומר מה הכוונה שיש לה מוחין? שהיא משחזרת בתוכה, היא יכולה לשחזר בתוכה, לקבל בתוכה - את מה שהיה. ז"א באופן טבעי לא מתגעגע כל כך לדבר כזה, לשחזר משהו שהיה. בשבילנו באמת יש דבר כזה לשחזר מה שהיה. אנחנו נגמרנו לגמרי, מחליטים לשחזר מה שהיה. רצינו כל כך לשחזר מה שהיה - קיבלנו איזשהי הארה, איזשהו יכולת לקבל את המוחין בחזרה, זהו, עכשיו הוא רוצה גם שיהיה לו מוחין - את המוחין שהיו, כי זה בעצם פתח שיהיה מוחין חדשים. אבל בינתיים גם אנחנו רוצים את המוחין שהיו, גם הנוקבא מקבלת את המוחין שהיו וגם הדכורא הוא רוצה מוחין שהיו - כרגע עדיין לא הגענו למדרגה כמו שצריך להיות - שהוא באמת יש לו מוחין שעליהם יגיעו המוחין החדשים שזה העיקר. בסדר? זה רק שחזור.

נעלם לו, הוא אומר "הלואי שהיה לי תפלה טובה כמו שהיה לי באותו זמן שהיתה התעוררות".

⁴⁰ כמו אחד שהלך לאיזה צדיק, היה באיזה אווירה טובה, התגלו לו איזה מוחין - וזה

תפילין של ראש – כולם נהיים חלק מז"א

ברגע שאנחנו מניחים תפילין של ראש אז יוצא משהו אחר-חדש. עם מי אנחנו פתאום הופכים להיות מזוהים? עם הדכורא, אנחנו מניחים תפילין של ראש. תפילין של ראש זה התפילין שלו. לא התפילין שלה. אז יוצא שבעצם במקום שז"א יהיה איפה שאנחנו – אנחנו הופכים להיות איפה שז"א. השתנה המצב. זה התהפך. אז עכשיו נקרא קצת בפנים,

[את הפסקא הזו נקרא בוריזות, אני בעיקר רוצה להגיע לקטע שאח"כ] גם נתבאר איך כל בחינת תפילין קודמים אל התפלה כי במצוה המעשית ובברכת בעת הנחת התפילין הספיק לתת בהם מכה אותו הרשימו שעבר בחי' תפילין דיליה ודילה ואח"כ ע"י מצות התפלה והק"ש באים מוחין אחרים חדשים לצורך זיווג זו"ן ואינם המוחין של התפי' כנ"ל [כלומר התפילין זה שחזור של המוחין של היום הקודם, עכשיו בתפילה ובק"ש יגיעו מוחין חדשים לגמרי]. גם נתבאר איך התפילין של יד הם בחי' רשימו דמוחין של רחל עם בחי' דעת שלה ג"כ, שהוא הקשר דתפילין של יד כמבואר אצלנו בהקדמת ביאור אדרת האזינו באורך וע"ש. וכל זה נקרא מוחין אמנם פרצוף רחל עצמו אינו נרמז לפי שהיא נקודה א' בלבד כנו', ולכן אין אנו עושין רמז וזכר אלא על התפילין שלה בלבד שהם המוחין עצמן שלה אשר הם מוחין שלימים בבחי' שלימות כל פרצוף רחל כולו כנו', אבל רחל עצמה שנתמעטה בסוד נקוד' א' אין אנו עושין זכר לה ולכן אין הנשים חייבות בתפילין, רק נקרא תפילין של יד טפל אל ז"א יען כי היא נקשרת ונתונה בזרוע שמאל כנו'.

הייחוד נגרם על ידי שלהבת אבא ואמא

וזס"ה "רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה" ר"ת ראש"י. והענין הוא כי הנקודה הזאת הוא הכתר דרחל כנו', ונקרא ראש"י של הנקב', והיא הנקשרת בזרוע השמאלי הנקרא גבורה, שהוא בחי' אש, וז"ס רשפיה כו'. וביאר ואמר מה הם אלו התפילין שלה ואמר שהם "שלהבת י"ה", כי הארות ושלהביות היוצאות מן י"ה שהם או"א כמבואר אצלנו באורך בהקדמת ביאור אדרת האזינו כל בחי' אלו התפילין שלו ושלה מה עניינו, ושם ביארנו כי הד' פ' דתפילין של יד הם ממוחין דחו"ב דאבא וממוחין דחו"ב דאימא אשר

בז"א, ונמצא כי או"א נק' י"ה וגם המוחין עצמן הם בחי' חו"ב הנק' י"ה וזהו "שלהבת י"ה":

הוא רוצה להסביר מה קורה כשהמוחין של הנוקבא מתחילים להתגלות, פתאום היא מרגישה שיכול להיות לה חיות מהקשר עם ז"א, היא מצליחה לשחזר את החיות שהיה לה מהקשר. הוא אומר שמה שהיא משחזרת זה את ה"הארות ושלהביות היוצאות מן י"ה, שהם אבא ואמא", כלומר היא משחזרת את המוחין שהיא קיבלה מאבא ואמא. כי מאיפה יש לה את היכולת להיות בקשר איתו? ומאיפה לו יש את הקשר איתה? הכל זה מהמוחין ששניהם מקבלים מאבא ואמא.⁴¹

מה זה מוחין? מוחין זה זה שקולטים משהו חדש, חיות חדשה מלמעלה. אז מה זה ההארה הזאת שהיא פתאום מקבלת מאבא ואמא? יש הבדל בין הקשר שיש בין ז"א ונוקבא לבין הקשר שיש בין אבא ואמא, זה לא אותו סוג של קשר. הקשר של ז"א ונוקבא זה קשר שהוא לא יכול להיות מצד עצמו, אך הקשר שיש בין אבא ואמא זה קשר שהוא קשור לעצם הענין שלהם. אבא ואמא הם קשורים בעצם, וז"א ונוקבא זה חדוש שהם יהיו קשורים, זה לא פשוט שהם יהיו קשורים. זה כמו מה שמפורסם מהזוהר שהם 'תרין ריעין דמתפרשין', שיש נסירה, יש אחור באחור וכו'; לעומת אבא ואמא שהם "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין".

נגיד את זה בצורה הכי פשוטה: למה או"א לא יכולים להיפרד? באופן הכי פשוט אבא ואמא לא יכולים להיפרד כי יש להם ילדים, זה לא יעזור להם להיפרד. אבל פה זה כמובן עובד הפוך, הם קודם או"א, ואחרי זה יש ילדים (כנודע שסדר ההשתלשלות הוא מלמעלה למטה, כולו הפוך). יש כאילו קשר עצמי, ורק אחרי זה יש קשר שהוא מחודש.

באמת הקשר שיש בין או"א הוא בעצם נובע עוד יותר מלמעלה, ממה נובע הקשר שבין או"א? הוא בעצם נובע מזה שבשורש הם אחד, והם יוצאים ממקור

בנישואים של בניו. וכן את האמור בתנוד"א רבא (פרק כו) שמהסמיכות של "כבד את אביך ואת אמך" ל"לא תנאף" לומדים שמי שלא מכבד את הוריו הוא כאילו נואף (והובא בחיד"א בשירי ברכה (יו"ד רמ, טז) לגבי מי שאשתו אינה מכבדת את הוריו)

⁴¹ [הערת המערכת: במקום אחר הרב הסביר בכך את חיוב האב להשיא את בנו (קידושין כט.) ובתו (שם ל:), שעיקר הכוונה זה לא שיממן את הוצאות החתונה אלא זה עצם העידוד והדחיפה וגלוי הרצון שלו

אחד, ומרגישים את המקור האחד שממנו הם יוצאים. או"א הם בעצם הענין שלהם זה שהם בעצמם מקור אז הם חיים בצורה כזאת שהעיקר זה המקור, ממילא גם הם בעצמם יודעים שיש להם מקור, שיש להם בעצם מקור אחד, הקשר שלהם הוא נובע מזה שהם בעצם חווים את המקור של עצמם יותר מאשר את עצמם, ולכן הם בעצם אחד.

לעומת זה ז"א ונוקבא הם לא מרגישים את המקור שלהם. זה שהם מחוברים זה חידוש, כי הם מרגישים את המציאות של עצמם יותר מאשר את המציאות של הקשר ביניהם. לכן אם הם בלי מוחין אז הם נפרדים. 'מוחין' זה משהו שתופס את המקור שלו יותר חזק מאשר את עצמו, זה נקרא 'ש' כל'. וכשזה מאיר אצל הז"א ואצל הנוקבא זה מה שגורם את היחוד. מה שמאפשר את היחוד זה שבמקום שאנחנו שניים אני מגלה את המקור שאומר שאנחנו בעצם אחד, בלי זה לא יכול להיות יחוד.

זה מה שמאיר על ידי התפילין. אמרנו שבשלב האמצעי, כשאנחנו מזוהים עם הנוקבא ואנחנו מניחין תפילין של יד, יש לנו את המוחין כמו שהם נמצאים אצל הנוק' (שבעצם זה הארה מהמוחין של או"א), והם גורמים שבעצם גם הוא ירצה שיהיה לו את המוחין האלה, שלא יסתלקו. יוצא שהנוק' הצליחה לגרום שלדכורא יהיה מוחין, זה בעיקר מה שמעניין אותה, שהוא לא יתעלם, זה מה שהיא ביקשה. זה מה שאנחנו (כמזוהים עם הנוק') עכשיו מניחים את התפילין של ראש (שהם שייכים לדכורא), כך המוחין שהיו מקודם הם משוחזרים, העיקר זה המקור שבעצם בשורש אנחנו אחד ולכן אנחנו נדבקים. כולם הופכים להיות דבוקים בעצם להיות ממש אחד.

שׁו"ת בעבודת ה' בישיבת דורשי יחודך

שאלה: משתמשים כאן במושג "משתוקקים" כגנאי למישהו שיותר מדאי עוסק בעבודת ה' של עצמו, ורוצה שזה יהפוך להיות משהו שמשמח אותו ומלהיב אותו ועושה אורה סביב זה. ונוהגים ללעוג לזה..

תשובה: כשהגעתי ללמד בישיבה – הרב יצחק אמר שהוא רוצה שלישיבה יתקבלו (הוא אוהב תמיד לעשות משהו מאד פלאי..). רק כאלה שיעברו בהצלחה מבחן על זה שהם מבינים היטב את קונטרס ההתפעלות של אדמו"ר האמצעי. כמובן שזה לא בדיקת ככה היום, אבל כן למדנו במשך הרבה שנים בישיבה את קונטרס ההתפעלות. אני רוצה להסביר למה זה קשור – מי שרוצה יכול לעיין בקונטרס עצמו או בספר "נהלך ברגש" בו ניסינו לומר במלים יותר פשוטות מה שכתוב שם.

לקונטרס קוראים קונטרס ההתפעלות, ואפשר לקרוא לו 'קונטרס המשתוקקים'.. האם רוצים את זה? נסביר במלים פשוטות איך אדמו"ר האמצעי מתייחס לזה. כשאני מגיע לקבלת שבת או ימים נוראים ואנשים שרים ביחד וזה עושה אורה מאד חזקה – אם אדם ינסה לחשוב על מה הוא חושב כשיש אורה חזקה, כולם שרים ביחד חזק ועוד יותר ועוד יותר טוב, ומתלכדים ביחד כולם, באוירה מאד נפלאה – אם אדם יעצור ויחשוב על מה הוא חשב באותו זמן – רוב האנשים רוב זמן – נראה לי, זה נכון על עצמי וגם לפי הסקרים שאני עשיתי זה נכון על אחרים (הפליא אותי כששמתי לב לזה על עצמי) – חושבים על איך האוירה הזו תמשיך. שם המחשבות נתונות. מאד נהנים מזה, וחושבים – איך זה ימשיך. נניח – רוקדים ריקוד שמח, ורוב השכל שלי נמצא ב'איך זה ימשיך'. אצטרף, ואולי גם ההוא יצטרף, ויהיה ביחד, וכו'.. רוב השכל שלי נמצא שם, איך זה יהיה יותר בכמות ובאיכות. כשאדם שם לב לזה שזה מה שהוא חושב – פתאום יש לו שאלה: אז מה

עשיתי? באמת נסחפתי. וכי זה שקר גמור? זה מוזר, משהו פה לא ברור. מן הצד השני – וכי אין בזה שום תועלת? זה נשמע דוקא משהו בסדר גמור, מה הבעיה? באמת אני מצליח להתלכד עם אנשים, והנפש שלי מתרוממת מעל הגוף, ונסחפת למקום יותר טוב – סבבה, מה הבעיה? בהתלבטות הזו פותח אדמו"ר האמצעי את המדרגה הראשונה של קונטרס ההתפעלות (כמו שאנחנו מנסחים את זה כאן במלים פשוטות).

נמשיך את השיח שהיה כאן – בא אחד ואומר: ברור שבטח שכשאני נמצא בקבלת שבת ועושה אורח ואנשים מצטרפים – זה באמת עושה סבבה, זה באמת עושה טוב! מה עדיף, שאני אשב כמו צנון? זה עדיף? זה מרים אותי, זה עושה שכשאני מסתכל מה זה שבת – אני מרגיש ששבת זה משהו מרומם, אני נהנה לחשוב ששבת זה משהו מרומם ואני מנסה שבאמת שבת תהיה משהו מרומם. בא משהו אחר ואומר – אתה שם לב על מה אתה חושב? אתה חיצון! אתה רוצה ליצור אורח, לא מעניין אותך שבת, לא מעניין אותך הקב"ה, מעניין אותך רק שתהיה אורח, סוחפת. זו חיצוניות גמורה. לך לאיזה מופע ותתלהב, חיצון אחד! את שני הדברים הללו מביא אדמו"ר האמצעי יחסית מיד בתחילת קונטרס ההתפעלות (כשהוא מתחיל לדרג את המדרגות של האדם, אחרי ההקדמה).

נגיד את זה בצורה פשוטה – בחב"ד באמת התפשט המנהג – שהוא מאד תוקף אותו בקונטרס שם – לזלזל יותר מידי. הוא תוקף את זה לאורך הספר בכל מיני מדרגות, ואומר שלהגיד 'חיצון' על כולם – זה גם חיצון, להיות פנימי כי אתה מצליח לזלזל בכל החברים שלך – לקרוא לזה תפארת אדמו"רי חב"ד – זה קצת לא זה. אדמו"ר האמצעי אומר שהמדרגה הזו, של מי שרוצה להמשיך, זו מדרגה טובה, כי אדם רוצה להתרומם וזה מצוין מצוין מצוין! זה טוב מאד שאדם רוצה להתרומם בעבודת ה'. הוא לא הולך לכל מיני הופעות שהן באמת מבלות יצרים והרגשות חיצוניות⁴². אבל כאן הוא באמת רוצה להשית עצות בנפשו איך הוא מתרומם.

בעולם שזקוקים לרחמים..., הוא לא עושה כלום – הוא רק שומע על צרות ומרחם..

⁴² היום אחד הדברים שמאד גורמים לאדם ריגושים זה שהוא רואה כל מיני מקומות

אבל אחרי כל זה אומר אדמו"ר האמצעי – זה נחמד, אבל אני רוצה דוקא שתלמד ותבין טוב מה באמת עשית ומה כדאי לעשות. ואז הוא אומר משהו מפתיע, שקשור לדרך עבודת ה' של חב"ד: אתה יושב רגע בנחת וחושב בפשיטות על זה שה' רוצה שתתפלל אליו וקשה לך מאד להתפלל ואתה אומר 'הלואי שהייתי יכול להתפלל, וכואב לי שאני לא מצליח, הלואי שהייתי צדיק שיכול ממש להרגיש את הנוכחות של ה' וממש לדבר איתו, אבל אני בכלל לא מרגיש את זה' – לחשוב ככה בקרירות זו מדרגה יותר גבוהה ממדרגה של אדם שמרגיש שנסחף אבל חושב על ההיסחפות יותר מעל ה'. לפעמים אפשר להיות במדרגה גבוהה ולפעמים לא. רק שיכאב לי על זה שאני לא מרגיש את הנוכחות של ה' – זה מדרגה יותר גבוהה מאשר שאני נמצא באוירה יותר סוחפת, אבל לא תמיד אני במדרגה גבוהה.

לפעמים אני במדרגה נמוכה – אבל היא מצויינת, אם אני יודע שהיא יותר נמוכה. אם אדם באמצע התלהבות שואל 'מה קורה פה' ואומר 'הלואי שהייתי מרגיש את הנוכחות של ה' – אז באותו רגע למרות שהוא יותר קר ופחות נסחף – הוא במדרגה יותר גבוהה, כי הוא באמת נתן את הדעת על הקשר בינינו לבין ה'. אלא שקשה להחזיק בזה. כמובן שאפשר גם לפתוח בספר 'נהלך ברגש' בפנים. אם זה עשה סדר – משמח, שאמנם לא נבחנתם בכניסה לישיבה על קונטרס ההתפעלות, אבל זה נדון כאן על השולחן. לדרך על אחרים זה ודאי לא טוב... .

שוב – אדמו"ר האמצעי אומר שזה שתי מדרגות, ובדרך כלל אתה חושב שהמדרגה הגבוהה היא שאתה נסחף, וכשאתה בקרירות אתה לא מחשיב את זה בכלל; והאמת היא שלהיסחף זו מדרגה יותר נמוכה, ולחשוב בקרירות על ה' זו מדרגה יותר גבוהה וקשה להחזיק במדרגה גבוהה. מאד קשה. בדרך כלל מחזיקים במדרגה יותר נמוכה, משתדלים להחזיק את המדרגה הזו.

שאלה: אבל זה מדרגה בדיעבד!

לספר בבית" – אז בסוף כשתוכל להציל – לא תציל כי מה שיעניין אותך זה האטרקציה.

הרב יצחק פעם אמר שכתוב "לא תלך רכיל בעמך, לא תעמוד על דם רעך" – כי כשאתה רואה מקרה קשה ואומר "וואו, יהיה לי מה

תשובה: אדם זה דבר בדיעבד, אדם הראשון כידוע – עקבו מכהה גלגל חמה, ואנחנו – אפילו הפרצוף שלנו אין בו אור, זה בדיעבד – מה לעשות? יש מדרגות. יש את המציאות שאתה נמצא בה באמת, ואתה צריך לסדר לך בראש את המדרגות. מי שלומד קונטרס ההתפעלות וחושב אדמו"ר האמצעי אומר "תעלה, תעלה, תעלה" – טועה לחלוטין. הוא מסביר את המדרגות, ואומר – תהיה איפה שתהיה, רק שתדע איפה אתה נמצא. זה הכל.

היום נוסעים – חלק מהיושבים כאן – לחתונה של אחד החברים. בחתונה אנחנו אומרים – "קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה". נאמר משהו יפה – קול ששון וקול שמחה – זה מה שגורם שיהיה קול חתן וקול כלה. אם אנשים עצובים – הם לא מתחתנים, אדם צריך להיות עם הרבה חיות כדי להתחתן. אז מקול ששון וקול שמחה – נהיה חתן וכלה. אחר כך – "קול מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשתה נגינתם" – מסביר אדמו"ר הזקן (לקוטי תורה פרשת צו): מה ההבדל בין החתן לבין הנערים שמכרכרים סביבו. החתן באמת – החופה שלו, מה שחופף עליו, שמחת החתונה – היא זו שגורמת לו לשמוח⁴³. אבל הנערים שבאים לרקוד בחתונה – בגלל משתה נגינתם – בגלל שהם שותים ומנגנים – הם שמחים, בגלל ההמולה, לא מצליחים לשמוח בגלל החתונה עצמה. החתן שמח בעצם הענין, מחופתם, אבל הנערים – שמחים במשתה נגינתם. בפנים ברור שזה בגלל שיש חתן שגם שמח, כשהחתן נכנס צוהל – אחרי החדר יחוד – כמו סוס צוהל, מרכיבים אותו כמו על סוס – וזה גורם לכל החברה (אם הם נערים, ולא זקנים כמוני שממשיכים לאכול ולמלא את בטנם ה' ירחם...) לקפוץ ולרקוד, כל האוכל לא שוה כלום לעומת התענוג של 'משתה נגינתם'. זה מצוין, הם נסחפים באוירה, אבל יש כאן נקודה פנימית – חתן ששמח בפנים. כמה הם חושבים על כמה זה באמת שמח? בעיקר הם חושבים איך עושים שיהיה שמח ובלאגן וכו'.

לכל אחד יש בתוכו גם ששון וגם שמחה וגם חתן וגם כלה וכו' – וגם נערים ממשתה נגינתם. גם מי שהוא משתוקק חיצון בלשונכם – גם לו יש נקודה פנימית,

– מצהלות חתנים מחופתם, שמח שנהיה חתן, שחופף עליו ששון ושמחה ויצאו חתן וכלה, מזה הוא צוהל.

⁴³ זה שיש לו חיות באופן כללי והוא מממש אותה בזה שהוא חתן, הוא בא לחתונה שמח

כולם יהודים ולכולם יש נקודה פנימית. הרבה פעמים אנשים באים לשמחה של חתן וכלה ובעיקר מה שהם רוצים זה להיות חלק מזה כי זה כיף להם, והחתן גם שמח בזה, הוא שמח ששמח פה, למרות שאותו אחד – תשאל אותו 'למה באת?' – כי כיף לבוא, כולם נוסעים... , הוא לא בא לשם שמים אלא כי זה כיף לו.

כמובן שאם אדם הגיע למדרגה יותר פנימית – זו כבר מדרגה שלישית. יש מדרגה של 'הלואי', הלואי שהייתי עוד קצת, ויש מדרגה שלישית – שאתה מרגיש שבמחשבה זה ממש נוגע לך. הוא מתאר ומאריך בה כדי להסביר שזו מדרגה יותר גבוהה. ויותר מזה – וכו'.. סך הכל 11 מדרגות – אבל הראשונה היא זו, שאתה רוצה שזה ימשך. זו מדרגה חשובה מאד מאד מאד. זה משהו בסיסי, שדברים שבקדושה קנו אותך, אתה מרגיש שדברים שבקדושה זה אורה טובה, זה סוחף, טוב שיש את זה.

שנזכר שלא נראה חסרונם של חברינו! מי שלא רואה בחסרוננו של השני ובכל פעם שהוא רואה מישהו הוא רואה את העבודה שלו ושמח בזה – זה פתח הכי פשוט לעבודת ה'! מי שרואה את השני ורואה בעיות – מאד קשה לו... רק כשהנשמה של היהודי השני מאירה לך – גם הנשמה שלך מאירה לך. אם אתה רוצה לדרוך על השני – אז אתה דורך גם על עצמך. מלדרוך על הנשמה – לא נהיים יותר גבוהים..

רוצה לשמוע
שיעורים נוספים?

נהנית?

לשמיעת שיעורי הרב במגוון נושאים:

חסידות, כתבי האר"י, פרשת השבוע, תורת הנפש, עבודת ה' ועוד

חייג לקול הלשון 073-371-3149

